

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Ústav autorského práva, práv průmyslových a práva
soutěžního**

Téma diplomové práce:

Autorskoprávní ochrana počítačových programů

Andrea Pátková

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Irena Holcová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Ireně Holcové za poskytnutí odborných rad, věcné připomínky, ochotu a vstřícný přístup během zpracování této práce.

Velké poděkování náleží celé mé rodině za podporu, trpělivost a povzbuzování po dobu mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji,

že jsem tuto diplomovou práci vypracovala zcela samostatně s použitím zdrojů a literatury v ní uvedených.

datum

.....

Andrea Pátková

„Úspěch je špatný učitel. Svádí chytré lidi myslet si, že nemohou prohrát.

Četl jsem hodně podnikatelských příběhů a dokonce i viděl filmy, ve kterých se zdálo, že jde všechno dobře, jenže pak se štěstí obrátilo a oni se nijak nezabezpečili, nebyli dost chytrí.“ Tu větu můžeš obrátit: Neúspěch svádí lidi myslet si, že nemohou vyhrát.“

Bill Gates

1.	Úvod.....	- 1 -
2.	Vymezení pojmu počítačový program.....	- 2 -
3.	Dílo ve smyslu autorského zákona	- 4 -
3.1	Pojem díla	- 4 -
3.1.1	Jedinečnost	- 4 -
3.1.2	Tvůrčí činnost.....	- 5 -
3.1.3	Vyjádření v objektivně vnímatelné podobě	- 6 -
3.2	Autor	- 8 -
3.2.1	Souborné dílo	- 8 -
3.2.2	Zákonná domněnka autorství – ust. § 6 aut. z.....	- 9 -
3.2.3	Anonym a pseudonym – ust. § 7 aut. z.	- 9 -
3.2.4	Spoluautorství – ust. § 8 aut. z.	- 9 -
4.	Mezinárodní regulace autorskoprávní ochrany počítačových programů.....	- 11 -
4.1	Bernská úmluva.....	- 11 -
4.2	Všeobecná úmluva o autorském právu - Ženeva a Paříž	- 12 -
4.3	Římská úmluva	- 13 -
4.4	Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví - "TRIPS"	- 13 -
4.5	Organizace WIPO - působnost, právní předpisy.....	- 14 -
4.6	Evropská a komunitární právní úprava	- 15 -
5.	Historie ochrany počítačového programu v České republice	- 20 -
6.	Počítačový program z pohledu autorského zákona.....	- 23 -
6.1	Autorskoprávně nechráněné prvky	- 24 -
6.2	Přípravný koncepční materiál	- 25 -
7.	Vznik autorských práv (počítačových programů)	- 26 -
8.	Obsah autorských práv - dualistická koncepce autorského zákona.....	- 27 -

8.1	Osobnostní práva.....	- 27 -
8.2	Majetková práva.....	- 28 -
8.2.1	Rozmnožování díla.....	- 29 -
8.2.2	Rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla	- 30 -
8.2.3	Pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla	- 33 -
8.2.4	Půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla.....	- 34 -
8.2.5	Vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla	- 34 -
8.2.6	Sdělování díla veřejnosti	- 34 -
9.	Výjimky a omezení autorského práva	- 37 -
9.1	Volná užití.....	- 37 -
9.2	Bezúplatné zákonné licence	- 39 -
10.	Licenční smlouva obecně.....	- 43 -
10.1	Pojem licenční smlouvy	- 43 -
10.2	Smluvní strany	- 45 -
10.3	Význam zásady teritoriality u licenčních smluv, asimilační princip, kolizní normy	- 46 -
11.	Licenční smlouva k počítačovým programům.....	- 49 -
11.1	Obsahové náležitosti softwarové licenční smlouvy	- 49 -
11.1.1	Základní (esenciální) náležitosti licenční smlouvy:	- 50 -
11.1.2	Fakultativní náležitosti licenční smlouvy:.....	- 50 -
11.2	Základní druhy softwarových licencí dle obsahu licenční smlouvy	- 53 -
11.2.1	Open source softwarová licence	- 53 -
11.2.2	Freeware	- 55 -
11.2.3	Shareware	- 55 -
11.2.4	Proprietární software	- 56 -
11.3	Výhradní a nevýhradní licence	- 56 -
11.4	Způsoby uzavření licenční smlouvy k softwaru	- 57 -

11.5	Dispozice se softwarovou licencí.....	- 58 -
11.5.1	Poskytnutí podlicence.....	- 58 -
11.5.2	Postoupení licence	- 59 -
11.5.3	Zástava licence	- 59 -
11.6	Zánik licence a licenční smlouvy.....	- 59 -
11.7	Odpovědnost za škodu způsobenou vadným softwarem	- 60 -
12.	Ochrana software	- 62 -
12.1	Ochrana dle autorského zákona	- 62 -
12.2	Ochrana počítačových programů dle obchodního zákoníku.....	- 64 -
12.2.1	Ochrana proti nekalosoutěžnímu jednání	- 64 -
12.2.2	Ochrana obchodního tajemství	- 66 -
12.3	Ochrana počítačového programu s využitím institutů průmyslových práv	- 67 -
12.4	Správněprávní prostředky ochrany počítačových programů	- 68 -
12.5	Trestněprávní ochrana počítačových programů	- 68 -
13.	Závěr – úvahy de lege ferenda	- 70 -
	Resumé.....	- 72 -
	Diploma thesis summary	- 73 -
	Seznam použité literatury a pramenů.....	- 74 -

1. Úvod

Otázka autorskoprávní ochrany počítačových programů je v posledních letech velmi často diskutována z různých úhlů pohledu. Jedním z hlavních důvodů, proč je toto téma aktuální, je velmi rychlý rozvoj informačních technologií a jejich stále větší prolínání do běžných činností.

Současně s technickým rozvojem počítačových programů sílí i nutnost jejich ochrany z pohledu práva, které by mělo poskytnout ochranu autorům těchto programů a zabránit zásahům a zneužití jejich autorských práv.

Žijeme v době nevídaného technického pokroku, kdy se každý den objevují další nové technické vymoženosti. Budoucnost v oblasti informačních technologií bude třeba stále více chránit proti zneužití.

Již ze samotného názvu mé diplomové práce a nastínění základního pojetí vyplývá, že se jedná o vysoce aktuální téma, jehož problematice, současnému stavu a řešení hlavních témat v této oblasti bych ráda věnovala v rámci této diplomové práci hlubší pozornost.

Základním záměrem diplomové práce je zmapovat právní úpravu v oblasti autorskoprávní ochrany počítačových programů a zejména licenčních smluv. Cílem je zamyslet se nad silnými a slabými stránkami legislativní stránky této problematiky a přiblížit případná úskalí či možnosti, která v sobě tato problematika skýtá. Na základě některých vybraných právních sporů bych ráda poukázala na závažnost, ale i složitost autorskoprávní ochrany počítačových programů.

2. Vymezení pojmu počítačový program

V úvodu této práce je nezbytné ujasnit si základní pojmy, kterými bude tato práce provázána. Těmi klíčovými pak jsou pojmy „software“ a „počítačový program“. Ačkoliv často dochází k záměně, pojem software je širší, neboť „*v sobě zahrnuje kromě počítačového programu též zejména dokumentaci¹, na kterou zvláštní právní úpravu nelze aplikovat*“². Pro účely této práce však budeme považovat oba pojmy za totožné.

Existuje velké množství rozličných definic počítačového programu. Velice zjednodušeně můžeme počítačový program přirovnat k lidskému mozku. Stejně jako lidské tělo nemůže fungovat bez svého řídicího orgánu, nemůže ani žádný počítač fungovat bez programu, který jej řídí. Software je tedy nutnou, avšak oddělitelnou součástí každého počítače. Z toho vyplývá, že ačkoliv si jej můžeme vybrat z široké nabídky různých výrobců, stále platí, že abychom mohli počítač používat k běžné činnosti, nějaký software mít musíme. V právní teorii je počítačový program definován např. jako „*série instrukcí, které řídí nebo podmiňují operace počítače*“³. Lze jej rovněž chápat jako „*soustavu příkazů, které jsou schopny řídit činnost počítače za účelem dosažení konkrétního výsledku*“⁴. Je to vlastně program, který je napsaný v jednom (či více) z mnoha programovacích jazyků, který má přesně danou oblast své působnosti.

Legální definici počítačového programu bychom v českém právu hledali marně. Dokonce i Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (dále jen „Směrnice 2009/24/ES“) vymezuje v preambuli počítačový program pouze jako „*program v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž*

---

¹ např. uživatelské příručky jako díla literární, mající vesměs knižní podobu či podobu zachycenou na disketě apod. - TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 39. ISBN 978-80-7179-608-4.

² HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. *Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 215 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

³ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník: komentář a předpisy související*. 3., podstatně rozš. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 102. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

*přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.*⁵

Třebaže například na Slovensku se o takovou definici pokusili v zákoně č. 618/2003 Z.z. o autorském práve a práвах súvisiacich s autorským právom, kde ustanovení § 5 odst. 8 definuje počítačový program jako soubor příkazů a instrukcí, napsaných či vyjádřených ve zdrojovém⁶ či strojovém⁷ kódu, použitých přímo nebo nepřímo v počítači, kdy neoddělitelnou součástí programu je i podkladový materiál potřebný pro jeho přípravu, domnívám se, že absence legální definice v českém právu je spíše žádoucí, neboť při současné rychlosti vývoje informačních technologií by bylo dříve nebo později jakékoliv přesnější vyjádření zastaralé. Taktéž zavedením kogentní definice by byl pojem počítačového programu příliš zúžen, což by mohlo znesnadnit jeho flexibilní výklad a v konečném důsledku zapříčinit i vyloučení některých technologických přínosů z předmětu ochrany autorského zákona.

---

⁵ Směrnice 2009/24/ES, bod 7

⁶ zdrojový kód – vyjádření počítačového programu v příslušném programovacím jazyce

⁷ strojový kód – vyjádření počítačového programu zpravidla v binárním kódu, spustitelném na počítači

3. Dílo ve smyslu autorského zákona

Dalšími základními pojmy, které je nutné si vymezit, a které prolínají veškerou autorskoprávní ochranu, jsou pojmy „dílo“ a „autor“. V této kapitole shrnu jejich definice a také základní aspekty, jejichž pochopení je nezbytné pro následující kapitoly této práce a zejména pro rozlišení specifik, která v sobě ukrývají počítačová programy.

3.1 Pojem díla

Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „aut. z.“) definuje, co je předmětem práva autorského v ustanovení § 2 odst. 1 takto: *„Předmětem práva autorského jsou dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, která jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a jsou vyjádřena v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jejich rozsah, účel, nebo význam.“* O dílu ve smyslu autorského zákona tedy můžeme mluvit za kumulativního splnění dvou základních podmínek – jedná se o jedinečnou tvůrčí (literární, vědeckou nebo jinou uměleckou) činnost fyzické osoby - autora a dílo je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Tento koncept vyplývá z kontinentální úpravy⁸, kterou zakotvila v roce 1886 Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (dále jen „Bernská úmluva“).⁹

3.1.1 Jedinečnost

---

⁸ Kontinentální úprava se vyznačuje zejména tím, že právo rozhodné pro úpravu autorských práv je vždy právem toho státu, na jehož území autorskoprávní vztahy vznikly; dále se vyznačuje např. principem autorství (autorem se nelze stát jinak než vytvořením díla), neformálnosti, dualistické koncepcie osobnostních a majetkových práv... – KNAP, K.; KUNZ, O. *Mezinárodní právo autorské*. Praha : Academia, 1981, s. 17 an.

⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 3. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

Jedná se o „kvantitativní kritérium „objemu“ vynaložené tvůrčí individuality (oproti kritériu kvalitativnímu spočívajícímu v literární, jiné umělecké nebo vědecké tvůrčí činnosti).“¹⁰

Autorskoprávní jedinečnosti se tedy míní statistická neopakovatelnost, vyjádřená co nejsobitějším a nezaměnitelným ztvárněním díla, která se blíží absolutní jedinečnosti, avšak úplně s ní nesplývá.¹¹

V případě počítačových programů by však striktní vyžadování jedinečnosti každého jednotlivého díla vedlo k tomu, že většina programů by zůstala bez účinné právní ochrany. Řešení tohoto problému obsahuje ustanovení § 2 odst. 2 aut. z., které v souladu evropskou právní úpravou stanoví, že „za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem.“¹²

3.1.2 Tvůrčí činnost

Co se rozumí tvůrčí činností ve smyslu autorskoprávního pojmu jasně vymezil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007, když charakterizoval tvůrčí činnost *"jako činnost spočívající ve "vytvoření" něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen."* Nejvyšší soud kladl důraz právě na povahu „zvláštních osobních vlastností“, jelikož právě z ní vyplývá, že „duševní plod tvorby, k níž byly tyto zvláštní osobní vlastnosti člověka využity, je povahově (a pojmově) neoddělitelným tvůrčím projevem individualizovaného lidského ducha, formujícího samu osobnost. Proto je i samo "vytvoření", resp. tvorba, díla tvůrčí činností nezaměnitelného osobitého rázu, z čehož vyplývá autorskoprávní individualita díla, chápaná ve smyslu statistické pravděpodobnosti jedinečnosti díla.“

Tvůrčí činnost je třeba spatřovat zásadně v duševní činnosti autora (ta však může být doplněna např. i činností mechanickou nebo automatickou). Projevuje se využitím

¹⁰ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 19. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹¹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 19 - 20. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹² více k původnosti počítačového programu viz kapitola 6. Počítačový program z pohledu autorského zákona

osobních vlastností autora, spočívajících ve svobodné, specifické volbě tvůrčích postupů, metod, stylů, prvků, a jejich uspořádání při tvorbě autorského díla, které se pak stane individuálním projevem osobnosti autora. Je bez právního významu, zda autor při tvůrčí činnosti využil pomoci technických zařízení či nikoliv, je však nutné, aby vždy dodal nějaký zvláštní osobnostní prvek. Jde tedy o projev lidského ducha, v právní nauce označovaný jako duševní (= nehmotný) plod.¹³

Tvůrčí činnost ve smyslu autorského zákona je činnost trojího druhu – tvůrčí činnost literární, jiná umělecká tvůrčí činnosti nebo vědecká tvůrčí činnost¹⁴, a jako taková tvoří základní předpoklad vzniku autorského díla i autorskoprávní ochrany.¹⁵

3.1.3 Vyjádření v objektivně vnímatelné podobě

Vyjádřením ve vnímatelné podobě zákon¹⁶ míní vyjádření v podobě, která je objektivně vnímatelná lidskými smysly (pro vyloučení pochybností je zároveň elektronická podoba výslovně uvedena).¹⁷ To je dáno tehdy, když je člověk schopen vnímat dílo svým čichem, hmatem, sluchem, chutí nebo zrakem, přičemž stačí, aby bylo dílo vnímatelné pouze pro určitou skupinu osob (případně pro jednotlivce) - typickým příkladem pro toto jsou literární díla vyjádřená v národním jazyce nebo přímo zdrojový kód počítačového programu – také ten je srozumitelný pouze určitým subjektům. Zároveň není nutné, aby bylo dílo stálé, zachycené či jakkoliv jinak materializované – např. spontánně zahraná melodie, ač není nijak nahraná ani zaznamenaná na notovém papíře, byla již vyjádřena ve vnímatelné podobě.¹⁸ Pro úplnost je nutné dodat, že dostačuje pouhá způsobilost k tomu, aby bylo dílo vnímatelné – k samotnému vnímání dojít nemusí.

V návaznosti na čl. 10 odst. 1 TRIPS, který říká, že „*Počítačové programy, ať již ve zdrojovém nebo strojovém kódu, budou chráněny jako literární díla podle Bernské*

¹³ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 17 - 19. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁴ § 2 odst. 1 aut. z.

¹⁵ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KRÍŽ, Jan. *Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 197 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

¹⁶ aut. z.

¹⁷ § 2 odst. 1 aut. z.

¹⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 4-5. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

úmluvy (1971).“, lze v případě počítačového programu předpokládat, že okamžik vyjádření nastává ve chvíli, kdy je možno objektivně vnímat zdrojový či strojový kód (případně jejich část) a není třeba, aby byl program funkční.

Donedávna bylo velice spornou otázkou, zda pod „vyjádření počítačového programu ve vnímatelné formě“ lze zařadit i samotné „zobrazení“ programu (tzv. look and feel - způsob prezentace programu uživateli, způsob komunikace apod.). Tuto otázku jako předběžnou řešil třetí senát Soudního dvora. Ten se nakonec v rozsudku z 22. 12. 2010, ve věci C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury, přiklonil k závěru, že samotné grafické uživatelské rozhraní není formou vyjádření počítačového programu a nevztahuje se na něj autorskoprávní ochrana počítačových programů ve smyslu směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991 o právní ochraně počítačových programů (dále jen „Směrnice 91/250/EHS“). Soudní dvůr vychází z toho, že cílem ochrany software ve smyslu Směrnice 91/250/EHS je ochrana jen takových forem vyjádření počítačového programu, která jsou způsobilá program rozmnožit v různých počítačových kódech, a v případě samotného grafického uživatelského rozhraní k takovému rozmnožení dojít nemůže.

Soudní dvůr však zároveň vyslovil závěr, že je-li rozhraní vlastním duševním výtvozem autora, stále je na něj možné pohlížet jako na dílo, na něž se vztahuje autorskoprávní ochrana, přičemž je na posouzení vnitrostátního soudu, aby ověřil, zda tomu tak bylo v konkrétním sporu.

V návaznosti na výše uvedený rozsudek Soudního dvora se otázkou vyjádření počítačového programu zabýval i Nejvyšší správní soud, který Rozsudkem ze dne 2. 2. 2011, č.j. 5 As 38/2008-288 jen potvrdil, že grafické uživatelské rozhraní nelze považovat za formu vyjádření počítačového programu ve smyslu čl. 1 odst. 2 Směrnice 91/250/EHS ani ve smyslu ust. § 65 odst. 1 a ust. § 2 odst. 2 aut. z. Nejvyšší správní soud zároveň nevyloučil možnost ochrany takového vyjádření dle Směrnice 2001/29/ES, resp. dle obecných ustanovení aut. z.

Na otázku, zda je grafické uživatelské rozhraní autorským dílem dle ust. § 2 odst. 1 aut. z., bychom tak měli být dle mého názoru schopni odpovědět, pokud posoudíme všechny zákonné znaky autorského díla dle aut. z., včetně podmínky

jedinečnosti (a nikoliv pouze původnosti, jako je tomu u počítačového programu) – pokud by rozhraní podmínky splňovalo, bylo by možno na něj pohlížet zřejmě nejčastěji jako na autorské dílo výtvarné.

3.2 Autor

Autorem díla může být pouze fyzická osoba, a to konkrétně vždy ta osoba, která je nadaná schopností tvůrčí činnosti a která vytvořila dílo naplňující pojmové znaky uvedené v ust. § 2 odst. 1 (2) aut. z. - jedná se o vyjádření principu materiální pravdy, což vychází z tradičního evropského kontinentálního pojetí objektivní pravdivosti autorství.¹⁹ Vzhledem ke skutečnosti, že způsobilost mít autorská práva patří do způsobilosti mít práva a povinnosti, nemusí být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům – v tom případě pro ni však spočívá omezení v nutnosti být zastoupena zákonným zástupcem²⁰ pro právní úkony²¹, kdy dochází k dispozici s autorskými právy. Na druhou stranu je třeba mít na paměti, že samotné vytvoření počítačového programu není právním úkonem (jde o faktickou činnost s osobní povahou²²) a autor ani nijak svými právními úkony nemůže ovlivnit skutečnost, že jím vytvořený program bude chráněn autorským právem.²³

3.2.1 Souborné dílo

Výše uvedené platí také pro práva autorů děl zařazených do souborného díla, což jsou soubory jednotlivých nezávislých děl, které tím, jakým způsobem byla jednotlivá díla vybrána nebo uspořádána, splňují podmínky stanovené pro autorské dílo v ust. § 2 odst. 1 aut. z. Demonstrativní výčet takových děl je uveden v ust. § 2 odst. 5 aut. z. Nadto je pak v ust. § 2 odst. 2 aut. z. jmenovitě zmíněna i databáze jako dílo souborné. Vedle autorství ke každému individuálnímu dílu zde vzniká ještě další typ autorství, a to

¹⁹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 91. ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁰ §27 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku

²¹ „druh právní skutečnosti, spočívající v projevu vůle fyzické nebo právnické osoby, která směřuje ke vzniku, změně nebo zániku subjektivních práv a právních povinností“ - HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník: komentář a předpisy související*. 3., podstatně rozš. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

²² HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. *Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 206 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

²³ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 94. ISBN 978-80-7179-608-4.

autorství k souboru jako celku pro osobu tzv. uspořadatele, která souborné dílo tvůrčím způsobem vybrala či uspořádala.²⁴ V případě, že jsou do souborného díla zařazeny prvky, které samy požívají autorskoprávní ochrany, je třeba souhlasu ve smyslu ust. § 12 odst. 1 aut. z., autorů děl zařazených do souboru. Nešlo-li by o užití dovolené přímo zákonem, autor souborného díla by se bez takového dovolení stal neoprávněným uživatelem těchto děl. Jelikož se české právo soustředí na ochranu jedinečné tvůrčí činnosti a nikoliv na ochranu investice do vytvoření nehmotného statku (jedná se o právo tvůrčí a nikoliv hospodářské), nemůže být autorem díla nikdy právnická osoba, a to právě proto, že není nadána schopností duševně tvořit.²⁵

3.2.2 Zákonná domněnka autorství – ust. § 6 aut. z

Jedná se o vyvratitelnou domněnku (tj. připouští se důkaz opaku), jejíž podstatou je přisouzení autorství díla (ať už zveřejněného nebo ne) té osobě, jejíž jméno²⁶ je na díle obvyklým způsobem uvedeno, nebo je u díla vedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem²⁷. Z toho vyplývá, že autorovi svědčí zákonná domněnka, zpravidla pokud je dílo vyjádřeno v hmotné podobě (těžko uvést jméno na nehmotný substrát) a v případě jakýchkoliv rozporů s jiným údajem je nutné prokázat autorství obvyklým způsobem.

3.2.3 Anonym a pseudonym – ust. § 7 aut. z.

V případě, že se autor díla rozhodne dílo zveřejnit bez udání svého jména, eventuálně s udáním nepravého jména = pseudonymu, je třeba toto rozhodnutí respektovat a pravou totožnost autora díla chránit až do doby, kdy se autor sám prohlásí za původce díla, případně kdy se stane veřejně známým. Než se tak stane, zastupuje autora na jeho účet, avšak vlastním jménem, osoba, která dílo zveřejnila.²⁸

3.2.4 Spoluautorství – ust. § 8 aut. z.

---

²⁴ § 5 odst. 2 aut. z.

²⁵ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 92. ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁶ myšleno pravé jméno nebo pseudonym, který nevzbuzuje pochybnosti o autorství díla - § 6 aut. z.

²⁷ § 97 aut. z. – kolektivním správcem je ten, kdo získal oprávnění k výkonu kolektivní správy

²⁸ § 7 odst. 1, 2 aut. z.

Není nijak vyloučeno, aby na vzniku jediného a nerozdělitelného²⁹ díla participovalo³⁰ více³¹ autorů. V případě, že tvůrčí činnost každého z nich je stejného druhu³², jsou všichni spoluautory a každému přísluší autorské právo k dílu společně a nerozdílně. Stejně tak z právního úkonu v souvislosti s dílem jsou oprávněni resp. povinni všichni a o nakládání s dílem rozhodují jednomyslně³³. Na rozdíl od zmíněného principu solidárnosti, stanovenému v ustanovení § 8 odst. 3 aut. z., je rozdělení výnosů naopak závislé na objemu příspěví jednotlivých autorů při vzniku díla – nelze-li ovšem tyto podíly rozeznat, považují se za stejně velké.³⁴

Za spoluautora se v souladu s ust. § 8 odst. 2 aut. z. ale nepovažuje ten, kdo se na vytvoření díla účastnil jen poskytnutím návodu, rady, materiálu nebo pouze dal podnět k jeho vzniku. Otázka, kdy se už jedná o spoluautorství a kdy jen o tzv. výpomocnou činnost však může být, zejména v případě počítačových programů, velice obtížně zodpověditelná – při požadavku kvalitativně nižšího kritéria tvůrčí činnosti³⁵ totiž může v konkrétním případě nabýt spoluautorské povahy i ta činnost, která by u díla ve smyslu § 2 odst. 1 aut. z. byla považována jen za činnost výpomocnou.³⁶

Evropské právo se úpravě spoluautorství příliš nevěnuje. Čl. 2 odst. 2 směrnice 2009/24/ES jen pro oblast počítačových programů okrajově stanoví, že „*Pokud je počítačový program vytvořen několika fyzickými osobami společně, jsou nositeli výlučných práv tyto osoby společně.*“

---

²⁹ oddělením tvůrčího podílu jednoho spoluautora dílo zaniká

³⁰ je jedno, zda souběžně či následně, vždy však musí jít o účast ještě před dokončením díla

³¹ nejméně dva, horní hranice není ničím omezena

³² v opačném případě by se jednalo o díla spojená

³³ v případě bezdůvodného maření některým ze spoluautorů je nutno podat určovací žalobu k soudu

³⁴ ust. § 8 odst. 5 aut. z.

³⁵ není vyžadovaná jedinečnost, ale jen původnost díla

³⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 118. ISBN 978-80-7179-608-4.

4. Mezinárodní regulace autorskoprávní ochrany počítačových programů

V rámci práva duševního vlastnictví je mezinárodní úprava mimořádně důležitá. Zatímco v celé řadě soukromoprávních odvětví, se můžeme setkat s mezinárodním prvkem jen marginálně, u práva duševního vlastnictví je naopak tato úprava dvojnásob důležitá - vzhledem k nutnosti chránit duševní vlastnictví bez ohledu na hranice jednotlivých států.

Z toho vyplývá také nutnost kvalitní autorskoprávní úpravy počítačových programů. Jen stěží si můžeme představit software, který by se využíval a byl využíván jen v rámci jednoho státu. Naprostá většina počítačových programů svou využitelností a dosahem překračuje i rámeček evropský, důraz je tedy v tomto případě kladen na základní mezinárodní dokumenty, o které se evropské i komunitární právo opírá.

V této kapitole tedy zmíním nejprve úpravu mezinárodní a klíčové právní dokumenty v této oblasti, dále navážu právem evropským a komunitárním.

Úvodem kapitoly ještě nesmím opomenout zmínit fakt, že s ohledem na čl. 10 s 10a odst. 1 Ústavy České republiky, mají mezinárodní smlouvy přednost před zákony České republiky.

4.1 Bernská úmluva

Nutnost ochrany práva duševního vlastnictví jako takového, si uvědomovali již naši právní předchůdci druhé poloviny 19. století. Počítačové programy v té době sice ještě neexistovaly³⁷, některé soudobé mezinárodní dokumenty však lze aplikovat i na ochranu počítačových programů.

---

³⁷ Prvním celosvětově rozšířeným programem byl pravděpodobně programovací jazyk Fortran z roku 1954 - MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 8 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

První mezinárodní smlouvou, která se zabývala otázkou ochrany práv duševního vlastnictví, byla Pařížská úmluva z roku 1883, na níž navázala za nedlouho tzv. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, podepsaná roku 1886.

Přestože jde o smlouvu starou přes 120 let, právní principy v ní zakotvené, zůstávají platné dodnes. Příkladem může být neformální ochrana autorských děl bez ohledu na jejich formu či způsob zveřejnění - ta dnes nabírá dokonce ještě významnějších rozměrů, neboť autorská díla v oblasti softwaru dnes mohou mít celou řadu forem, či zásada teritoriality. Dalším takovým přelomovým principem je například i stanovení vzniku nároku autora na ochranu jeho díla již jen samotným jeho vytvořením.

Bernská úmluva obsahuje významné výhrady ve prospěch národních úprav pro oblasti výslovně v úmluvě uvedené - *například výjimky z výlučného práva autora, rozsah působnosti autorského práva na díla užitého umění, zásadu teritoriality (podle které se ochrana práv duševního vlastnictví řídí právní úpravou státu, kde se ochrana uplatňuje).*³⁸

Bernská úmluva stále tvoří jeden ze základních pilířů autorského práva také v kontinentálním pojetí. Česká republika k ní přistoupila v roce 1921 (vyhl. č. 401/1921 Sb.), důležitá je ale především vázanost její pařížskou revizí - ta nastala 11. dubna 1980 vyhl. č. 133/1980 Sb., ve znění pozdější vyhl. č. 19/1985 Sb. Touto revizí je v současnosti vázána většina států účastnících se Bernské úmluvy.

Bernská úmluva je aktuálně spravována třemi organizacemi s nadnárodním dosahem - hlavní je WIPO (World Intellectual Property Organization, dále "WIPO" - viz níže), dále UNESCO a Mezinárodní úřad práce.³⁹

4.2 Všeobecná úmluva o autorském právu - Ženeva a Paříž

³⁸ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007 189 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

³⁹ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 189 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

Tato mezinárodně platná úmluva byla podepsána dne 6. září 1952 v Ženevě s účinností od 16. září 1955 a revidovaná byla po necelých 20 letech v Paříži (24. července 1971). Česká republika přistoupila k první i druhé verzi úmluvy (6. ledna 1960 vyhl. č. 2/1960 Sb. a 17. dubna 1980 vyhl. č. 134/1980 Sb.).

Jde-li o vztah Bernské úmluvy a Všeobecné úmluvy o právu autorském platí v souladu s čl. XXI odst. 2 písm. c) Všeobecné úmluvy, že Všeobecná úmluva se nepoužije pro ta díla, jejichž zemí původu je některý stát Bernské unie.

Hlavním významem této úmluvy v mezinárodním měřítku je zakotvení tzv. copyrightové doložky, nebo můžeme říci výhrady. Ta má význam především pro autory, jejichž národní právo poskytuje autorům neformální ochranu - díky úpravě Všeobecné úmluvy o autorském právu, je ochrana autorů ze států s neformální ochranou zajištěna i ve státech s formální ochranou autorů.

4.3 Římská úmluva

Římská úmluva je obecně vžitý název pro Mezinárodní úmluvu o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací. Byla uzavřena v Římě 26. října 1961. Česká republika se jí účastní s účinností od 14. srpna 1964 (vyhl. č. 192/1964 Sb., kde následně došlo k opravě vyhláškou č. 157/1965 Sb.).

Dnes již Římská úmluva není tak důležitým dokumentem - přesto je stále platná pro majetková práva výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních vysílatelů.

4.4 Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví - "TRIPS"

Bernská úmluva platila po 100 let jako jediný dokument postihující komplexně autorsko-právní ochranu. Až v roce 1994 ji nahradila dohoda všeobecně známá, jako dohoda "TRIPS". Jde o Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

(World Trade Organization Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property). U nás dohoda platí od 1. ledna 1996.⁴⁰

Jde o první mezinárodní dohodu, která zařadila výslovně mezi chráněná díla i počítačové programy.⁴¹ Mimo práva na ochranu počítačových programů, dohoda upravila nově také právo pronájmů a půjčování děl, ochranu databází a zavázala státy chránit zvukové záznamy po dobu 50 let, a to i zpětně.

4.5 Organizace WIPO - působnost, právní předpisy

WIPO, tedy World Intellectual Property Organization, představuje Světovou organizaci duševního vlastnictví - jedinou svého druhu. Její působností je výkon dozoru nad dodržováním autorských práv. Spravuje mimo jiné Pařížskou úmluvu na ochranu duševního vlastnictví nebo zmiňovanou Bernskou úmluvu (viz výše) a dalších 22 důležitých dokumentů. WIPO disponuje důležitým mandátem koordinovat mezinárodně-právní ochranu duševního vlastnictví. Organizace byla založena OSN dne 14. července 1967 - úmluva o jejím založení vstoupila v platnost 26. dubna 1970.

*Česká republika je členem WIPO od svého vzniku, Československo bylo členem od samého vzniku v roce 1970.*⁴²

V 70. letech 20. století se ze strany WIPO objevily snahy zavést model ochrany počítačových programů „sui generis“ - Provisions on the Protection of Computer Programs. Tento se však neujal a namísto toho převládla idea, že by se na ochranu počítačových programů měla aplikovat autorská práva.⁴³

WIPO je v současnosti známa také dvěma významnými mezinárodními smlouvami, které obsahově navazují na další významné mezinárodní úmluvy, které jsou v současné době v platnosti (především na Dohodu TRIPS). Těmto smlouvám se také

⁴⁰ viz Sdělení č. 191/1995 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)

⁴¹ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 8 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

⁴² 26. duben – Světový den duševního vlastnictví. In: www.mkcr.cz: Oficiální stránky Ministerstva kultury ČR [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/zahranicni-vztahy-a-EU/odbor-zahranicni/mezinarodni-organizace/Den_dusevniho_vlastnictvi-WIPO.pdf

⁴³ International IP Protection of Software - WIPO. In: www.wipo.int: Oficiální stránky Světové organizace duševního vlastnictví [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/wipo_ip_cm_07/wipo_ip_cm_07_www_82573.doc

říká tzv. internetové smlouvy, a uzavřeny byly v roce 1996. Pro účely mé práce má význam především první z nich - tzv. WCT, neboli World Intellectual Property Organization Copyright Treaty - v češtině známá pod názvem Smlouva WIPO o právu autorském (v ČR viz Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském č. 33/2002). Smlouva je u nás závazná od svého počátku a zásadní měrou ovlivnila obsah našeho autorského zákona. Spolu s dohodou TRIPS stanovuje například možnost pronájmu díla, což se promítlo do § 15 českého autorského zákona. Tato smlouva se však, již podle názvu, věnuje především podmínkám zpřístupňování děl prostřednictvím internetu - což je u počítačových programů klíčové.

Autorský zákon přejal pojetí počítačového programu právě z dohody TRIPS a ze Smlouvy WIPO o právu autorském s ohledem na jejich závaznost pro Českou republiku:

I na mezinárodní úrovni došlo ke sjednocení názoru, že se počítačový program chrání jako dílo literární bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů k jeho vytvoření. Tuto ochranu přiznává počítačovým programům jak Dohoda TRIPS, tak Smlouva WIPO o právu autorském a zejména směrnice 91/250/EHS.⁴⁴

Druhou z tzv. internetových smluv WIPO z roku 1996 je tzv. WPPT - tedy World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty, v češtině Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (v ČR viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č.48/2002 Sb.). Tato Smlouva také významnou měrou ovlivnila obsah našeho autorského zákona, ale bez relevance k tématu práce.

4.6 Evropská a komunitární právní úprava

Přijetím autorského zákona v roce 2000 došlo zároveň k naplnění závazku České republiky uvedeného v čl. 67, resp. 69 Evropského dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy, která je

---

⁴⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským. In: [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://www.autorskaprava.cz/duvodova_zprava_az.htm

základním dokumentem pro přidružen České republiky k Evropským společenstvím a jejich členským státům. Tento dokument byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 7/1995 Sb. (známý je pod názvem Evropská dohoda). Od této dohody se odvíjejí veškeré harmonizační tendence českého národního práva s komunitárním právem evropským.⁴⁵

Oblast autorského práva a práv s ním souvisejících je primárně upravena devíti směrnicemi ES, resp. EHS:

1. směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů
2. směrnice EP a Rady 2006/125/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem
3. směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu
4. směrnice EP a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
5. směrnice EP a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází
6. směrnice EP a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační oblasti
7. směrnice EP a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla
8. směrnice EP a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví

---

⁴⁵ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 190 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

9. směrnice EP a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl

Z hlediska ochrany počítačových programů je nejdůležitější směrnice 2009/24/ES (kodifikované znění k 14. květnu 1991) o právní ochraně počítačových programů. Preambule této směrnice sice označuje, co je počítačovým programem,⁴⁶ nicméně takto zakotvenou koncepci náš autorský zákon tak úplně nepřejal, když na rozdíl od Směrnice 2009/24/ES chrání přípravné koncepční materiály samostatně a nezávisle na ochraně počítačového programu a nikoliv jen jako jeho „součást“, jak by se dalo vyvodit ze znění samotné Směrnice.⁴⁷

Směrnice 2009/24/ES, vycházející z Bernské úmluvy, stanoví v čl. 1 odst. 1, že počítačový program je chráněn jakožto dílo literární. Myšlenky a zásady v souladu s bodem 10 preambule však chráněny nejsou.

Tato směrnice ve svém článku 2 definuje pojem autora počítačového programu jako *"fyzickou osobu nebo skupinu fyzických osob, které daný program vytvořily."* Pokud byl software vytvořen několika osobami, jsou nositeli výlučných práv tyto osoby společně. Směrnice dále v čl. 2 bod 3 obsahuje i úpravu počítačového zaměstnaneckého díla, kdy zakotvuje povinnost členských států zajistit, aby u počítačového programu vytvořeného zaměstnancem v rámci výkonu jeho povinnosti nebo dle pokynů zaměstnavatele, měl zaměstnavatel výlučné oprávnění vykonávat veškerá majetková práva k takovému programu, leda by bylo smlouvou stanoveno jinak.

Subjektem ochrany dle Směrnice 2009/24/ES jsou všechny fyzické i právnické osoby, které jsou dle vnitrostátních právních předpisů oprávněné k literárním dílům.

Jde-li o práva autora, ten disponuje podle článku 4 výlučnými právy k programu včetně práva udělovat k nim svolení dalším osobám, a to právy k:

---

⁴⁶ "počítačovým programem se rozumí programy v jakékoli formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware); tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu."

⁴⁷ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 16 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

- rozmnožování programu (opakovanému i jednorázovému, počítačového programu jako celku či části, jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě),
- *překládům, zpracování úpravám a k jakékoli jiné změně a k rozmnožování programu z těchto úkonů vyplývajícím*⁴⁸
- jakékoliv formě veřejného šíření, včetně pronájmu, jehož předmětem je původní počítačový program nebo rozmnoženiny v souladu s čl. 4 bod 1. písm. c) Směrnice 2009/24/ES – prvním prodejem rozmnoženiny ve společenství, které provedl nositel práv nebo někdo s jeho svolením, však dochází k vyčerpání práva na šíření této rozmnoženiny v rámci Společenství s výjimkou práva na kontrolu dalšího pronájmu programu nebo jeho rozmnoženiny.⁴⁹

Vyjma výlučných práv autora jsou také v čl. 5 a 6 Směrnice stanovena jejich výlučná omezení, které přejal náš § 66 autorského zákona. Výslovně je zde v čl. 5 umožněno oprávněnému uživateli provádět některé úkony, specifikované v čl. 4, bez svolení nositele práv a to v případě, že se jedná o úkony nezbytné k tomu, aby oprávněnému nabyvateli umožnili užívat počítačový program způsobem, ke kterému je určen. Stejně tak je oprávněnému uživateli umožněno pořizovat záložní rozmnoženiny nezbytné pro užívání programu resp. zkoumat, studovat nebo zkoušet funkčnost programu za účelem zjištění myšlenek a zásad, které jsou základem kteréhokoliv z prvků programu. V čl. 6 je pak stanoveno, že dekompilaci programu může oprávněná osoba provádět, jen pokud je to nutné k fungování programu s ostatními programy (tj. k tzv. interoperabilitě), jen v nezbytném rozsahu a jen pokud taková zjištění nejsou rychle přístupná.

Z hlediska užití díla je důležitá směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, a to novelou zákona, účinnou od 22. května 2006. Harmonizace se projevila především v institutu tzv. volného užití - jde o volnost rozmnožování díla pro osobní potřebu na papír nebo podobný podklad a s tím související zákonná licence pro vlastní vnitřní potřebu právnických osob. V souladu s čl. 1 Směrnice 2001/29/ES nejsou touto směrnici dotčeny a nijak ovlivněny stávající předpisy Společenství, týkající se právní

⁴⁸ čl. 4, bod 1., písm. b) Směrnice 2009/24/ES

⁴⁹ čl. 4 bod 2 Směrnice 2009/24/ES

ochrany počítačových programů, tedy zejména předpisy zakotvené Směrnicí 91/250/EHS, která byla následně kodifikována směrnicí 2009/24/ES. Směrnice 2009/24/ES je tedy v postavení lex specialis ke směrnici 2001/29/ES.

Při pečlivém prostudování dat vzniku jednotlivých směrnic lze říci, že harmonizační snahy vrcholí v posledních deseti letech, a to především díky působení moderního fenoménu informační společnosti.

5. Historie ochrany počítačového programu v České republice

Ochrana počítačových programů nebyla vždy explicitně zakotvena v českém právu. Vývoj procházel několika fázemi, jejichž stručný nástin bude obsahem této kapitoly.

Co se týče historie ochrany počítačových programů jako děl autorských před rokem 1990, tak ta se pouze dovozovala právní teorií nebo naukou. Jednalo se o tzv. nulové pojetí ochrany počítačových programů.⁵⁰ Software sice nebyl apriori vyloučen z ochrany ve smyslu autorského zákona, nicméně pokud pro svá specifika nesplňoval všechny pojmové znaky autorského díla, nebyl pod ochranu ve smyslu autorského zákona ani výslovně zahrnut. Soudy se jakýmkoliv výkladem také významněji nezabývaly, což v praxi přinášelo značnou nejistotu.

Autorský zákon byl původně vytvořen pro značně odlišná díla, než jsou počítačové programy, proto vznikaly velké obtíže při praktickém provádění a aplikaci ustanovení zákona. Vzhledem k tomu, že autorský zákon nedefinoval (a ani nedefinuje) pojmové znaky, jako je např. originalnost a statistická jedinečnost, vznikaly problémy s posuzováním plnění pojmových znaků díla. Z důvodu práva na nedotknutelnost díla nebylo možné opravovat zjevné chyby programu. Další problém bylo kopírování programu pro vlastní potřebu, které prakticky umožňovalo získat program pro dalšího uživatele zdarma. Vznikaly nekonečné soudní procesy, týkající se porušení povinnosti zaměstnavatele vyžádat si souhlas autora, svého zaměstnance, s užitím každého programového díla vytvořeného ke splnění úkolů z pracovního poměru. V rámci dalších změn a novel autorského zákona se tyto nedostatky postupně odstraňovaly.

Potřeba výslovného uvedení pojmu počítačového programu coby předmětu ochrany autorským zákonem se projevila zejména po roce 1989 v souvislosti se změnou politického zřízení a změnou ekonomického prostředí celé země.

---

⁵⁰ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 37. ISBN 978-80-7179-608-4.

Tento problematický stav byl pak vyřešen v roce 1990, kdy byla poprvé zakotvena ochrana počítačových programů do českého práva - resp. do zákona č. 35/1965 Sb. ze dne 25. března 1965 o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (dále jen „zák. č. 35/1965“). Novelizací zákonem č. 89/1990 Sb. byl do té doby platný a účinný zák. č. 35/1965 doplněn v § 2 následující větou: „*Za předmět ochrany se považují i programy počítačů, pokud splňují pojmové znaky děl podle tohoto zákona...*“⁵¹ Takto byly počítačové programy výslovně označeny jako specifické duševní výtvořiny a jakékoliv pochyby o tom, zda jejich ochrana spadá do působnosti autorského zákona, byly odstraněny. Otázka věcného rozsahu působnosti autorského zákona ve vztahu k počítačovým programům však zůstala nedořešena, když počítačový program jako dílo původní (a nikoliv jedinečné) stále nebyl pod ochranu zahrnut. Počítačový program tak musel splňovat všechny zákonem požadované pojmové znaky autorského díla včetně kritéria tvůrčí individuality, což mělo za následek, že pod působnost autorského zákona spadala jen část počítačových programů.

Další významná novela, která se týkala problematiky počítačového programu a jeho právních vztahů byla novela zákonem č. 86/1996 Sb., ze dne 14. března 1996. Podle této novely byly začleněny zákonné licence k počítačovému programu (ustanovení § 15 odst. 4 a následující) a současně bylo posíleno postavení zaměstnavatelů vůči zaměstnancům, kteří vytvořili dílo v rámci povinností vyplývajících z pracovního zařazení v pracovním poměru svého zaměstnavatele.⁵²

Dne 7. dubna 2000 byl po několika letech příprav přijat nový autorský zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Tento nový autorský zákon, účinný od 1. prosince 2000, přinesl značné zjednodušení vymezení ochrany počítačových programů. Zákon byl průlomem ve vztahu k počítačovým programům v tom, že zavedl ochranu programů jen na základě jejich původnosti - v současnosti jsou tak v České republice ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 aut. z. chráněny všechny původní počítačové programy bez ohledu na dobu jejich vzniku a bez ohledu na to, jak jsou označovány (free software, open source software, shareware nebo freeware). Zpětná působnost autorského zákona

⁵¹ SMEJKAL, Vladimír. Právo informačních a telekomunikačních systémů. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001, xxiv, 326 s. ISBN 80-717-9552-6.

⁵² SKLENÁK, Vilém. Data, informace, znalosti a Internet: komentář a předpisy související. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2001, xvii, 507 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9409-0.

by však v souladu s ust. § 106 odst. 1 aut. z. neměla ovlivňovat právní vztahy vzniklé před jeho účinností.

Zákon rovněž obsahuje prostředky ochrany autorských práv i práv souvisejících a zahrnuje i kolektivní správu práv, která byla doposud upravena samostatně. Základním principem, ze kterého současný zákon vychází, je ochrana výsledků duševní činnosti autora, kterým může být pouze fyzická osoba. Tímto se v podstatě opět vrací k pojetí zákona z roku 1953 a nastoluje dualismus práv majetkových a osobnostních. Tato práva zůstanou, i při převodu všech majetkových práv a samotného díla, jako nezcizitelné residuum práva nehmotného autorovi.

Jedním z významných ustanovení v novém autorském zákoně bylo prodloužení trvání majetkových práv na 70 let po smrti autora (předtím bylo 50 let). Tato změna byla plně v souladu s evropským právem - původní čl. 8 směrnice 91/250/EHS totiž obsahoval ustanovení o době ochrany autorského práva – ta byla stanovena po dobu autorova života a 50 let po jeho smrti. Článkem 11 odst. 1 Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících však bylo ust. čl 8 směrnice 91/250/EHS zrušeno a ve smyslu čl. 1 Směrnice 93/98/EHS byla sjednocena doba ochrany uměleckých a literárních děl (včetně počítačového programu) na dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

Autor má právo dílo užít a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto díla - licenci. Jsou zde definovány jednotlivé způsoby užití díla (počítačového programu), které jsou obsaženy v pojmu právo k užití díla. Zákon také upravuje hmotněprávní nároky autora díla při porušení jeho práv a současně zohledňuje i nové technologie, včetně jejich vlivu.

S ohledem na to, že jde o zákon v zásadě nový, platí po několika novelizacích tento autorský zákon dodnes.

6. Počítačový program z pohledu autorského zákona

V předchozích kapitolách jsem již letmo nastínila některá specifika v rámci autorského zákona, která v sobě skýtají počítačové programy. Tyto jsou pak předmětem této kapitoly.

Jak již bylo uvedeno výše, i když každý počítačový program nenaplnuje podmínku jedinečnosti ve smyslu autorského zákona, i tak může požívat autorskoprávní ochrany. Jedná se o právní fikci, vyjádřenou v ustanovení § 2 odst. 2 aut. z., která stanoví, že ke vzniku autorskoprávní ochrany počítačového programu postačí původnost ve smyslu vlastního duševního výtvoru autora – „*Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem.*“⁵³ Další kritéria k ochraně zákon i Směrnice 2009/24/ES v čl. 1 odst. 3 výslovně vylučuje. Tímto je počítačovému programu přiznán status tzv. fiktivního díla, čímž dochází k rozšíření autorskoprávní ochrany i na díla, která sama o sobě nemusí být jedinečná. Následkem existence fiktivních děl však paradoxně může dojít k oslabení autorskoprávní ochrany pro počítačové programy totožné, které jsou samy o sobě původní = všechny jsou originály, a díky tomu je vyloučen zásah do výlučných autorských práv k totožnému, nezávisle vytvořenému (i když mladšímu) dílu. Na druhou stranu, v případě porušení či ohrožení práv k jednomu dílu, může dojít k situaci, že se zásah zároveň dotkne i práv všech ostatních autorů děl totožných.⁵⁴

Samotný pojem původnosti je vztažen k osobě původce a je chápán ve vazbě na tvůrčí subjekt - je třeba zkoumat charakter činnosti programátora při vytváření počítačového programu – zkoumá se zejména struktura programu (organizace dat, posloupnost příkazů...) a tzv. look and feel⁵⁵, resp. to, jak se program projevuje navenek.⁵⁶

⁵³viz také Směrnice 2009/24/ES – čl. 1, odst. 3

⁵⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 35 - 36. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁵⁵ ohledně grafického uživatelského rozhraní jako formy vyjádření počítačového programu viz kapitola 3.3 a rozsudek třetího senátu Soudního dvora z 22. 12. 2010 ve věci C-393/09 Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury

⁵⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 35, 38. ISBN 978-80-7179-608-4.

Z výše uvedeného vyplývá, že z pohledu autorského zákona můžeme rozčlenit počítačové programy do tří základních skupin⁵⁷:

1. První skupinou jsou programy, které splňují všechny pojmové znaky, které aut. z. stanoví pro dílo v ustanovení § 2 odst. 1 – jsou jedinečným výtvořem autora - těch je v praxi menšina a platí pro ně plně režim autorskoprávní.
2. Druhou, nejobsáhlejší skupinou, jsou právě fiktivní díla – takovému počítačovému programu poskytuje české⁵⁸ i evropské⁵⁹ právo ochranu jako literárnímu dílu, přestože se o typicky literární dílo nejedná. Z toho důvodu je nutné právní úpravu vztahovat na počítačové programy i tehdy, pokud zákon zmiňuje pouze díla literární, resp. vždy bez ohledu na skutečnou formu programu, i kdyby se jednalo o dílo umělecké či vědecké. Nejedná se však o premisu, že v případě počítačových programů vždy jde o literární díla, spíše se stanoví způsob a meze, ve kterých jsou počítačové programy chráněny. Vždy ale musí být splněny podmínky, které jsou stanoveny pro autorská díla se specifickými u počítačového programu dle aut. z.⁶⁰
3. Třetí skupinou jsou programy, které nejsou ani jedinečné a ani původní, stojí zcela mimo rozsah autorského práva a autorského zákona (jiná ochrana však není vyloučena – např. obchodní tajemství či nekalá soutěž).

6.1 Autorskoprávně nechráněné prvky

Ustanovení § 65 odst. 2 aut. z. obsahuje výjimku, která vylučuje z autorskoprávní ochrany myšlenky a principy, na nichž je počítačový program (či jeho prvek) založen. V souvislosti s počítačovým programem můžeme zmínit zejména

⁵⁷ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 5 - 6. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁵⁸ §65 odst. 1 aut. z. ve spojení s § 2 odst. 2 aut. z.

⁵⁹ např. čl. 1 odst. 1 Směrnice 2009/24/ES – „v souladu s ustanovením této směrnice chrání členské státy počítačové programy podle autorského práva jako literární díla ve smyslu Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl. Pro účely této směrnice zahrnuje výraz počítačové programy i jejich přípravný koncepční materiál“; čl. 4 WCT copyright treaty z 20. prosince 1996 – „Computer programs are protected as literary works within the meaning of Article 2 of the Berne Convention. Such protection applies to computer programs, whatever may be the mode or form of their expression“

⁶⁰ Viz § 2 odst. 2 aut. z. ve spojení s ust. § 65 an. aut. z.

algoritmus⁶¹ - ten sám o sobě není předmětem autorskoprávní ochrany, ale jeho konkrétní zápis už ano. Algoritmy, resp. myšlenky a principy, na nichž je počítačový program založen, a které nespádají pod autorskoprávní ochranu, nicméně mohou být chráněny prostřednictvím nekalé soutěže, patentového práva či obchodního tajemství.

6.2 Přípravný koncepční materiál

Stejná ochrana, jako počítačovým programům, se dle ustanovení § 65 odst. 1 aut. z. poskytuje i jeho přípravným koncepčním materiálům. Zákon však blíže nijak nspecifikuje, co vše lze mezi tento pojem zahrnout. Lze vyvodit, že se jedná o podklady pro tvorbu počítačového programu⁶², a že autor materiálů nemusí být totožný s autorem počítačového programu.⁶³ Jedná se tedy o autorskoprávní ochranu samostatnou a nezávislou na ochraně počítačového programu.⁶⁴

Vzhledem ke skutečnosti, že Směrnice o právní ochraně počítačových programů 2009/24/ES v preambuli přípravný koncepční materiál označuje jako „*přípravnou koncepční práci vedoucí k vyvinutí počítačového programu za podmínky, že její povaha je s to umožnit vytvoření počítačového programu v pozdějším stádiu*“, vyvstává otázka, zda je předpokladem ochrany koncepčních materiálů nutně i vznik počítačového programu, či zda stačí pouze potencionální způsobilost k jeho vytvoření. V prvním případě by ke vzniku ochrany došlo až po vytvoření programu a v druhém by byly přípravné materiály chráněny bez dalšího.⁶⁵ Domnívám se, že záměr právní úpravy zákonodárce lze spatřovat zejména v preambuli⁶⁶, a tak je možné přiklonit se spíše k druhé variantě - nehledě na fakt, že po vytvoření počítačového programu ochrana přípravných koncepčních materiálů ztrácí z velké části na významu.

---

⁶¹ algoritmus – v programování se jím myslí teoretický princip řešení problému - Algoritmus. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 9.9.2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Algoritmus>

⁶² např. schéma databáze či dle konkrétních okolností (zejm. při splnění požadavku původnosti) i programová analýza

⁶³ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 102. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

⁶⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 622. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁶⁵ JUDR. AUJEZDSKÝ, Josef. Úvod do právní ochrany počítačových programů - díl 1. In: <i>Elaw.cz: Právní portál</i> [online]. 2010, 12.9.2010 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/cs/pravo-it/281-uvod-do-pravni-ochrany-pocitacovych-programu-dil-1.html>

⁶⁶ Preambule. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 20.3.2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Preambule> - „*Preambule je úvodní, zpravidla slavnostní, část textu nějakého dokumentu, která stanovuje úmysl, záměr, význam či smysl textu následujícího za preambulí.*„

7. Vznik autorských práv (počítačových programů)

Tato krátká kapitola, která by mohla být považována za jakýsi úvod k následující kapitole, věnující se dualistické koncepcí autorských práv, se zabývá úpravou vzniku autorských práv. Okamžik vzniku právní ochrany však osobně považuji za natolik zásadní, že jsem se mu pak rozhodla věnovat samostatný prostor.

Obecné pravidlo vzniku autorského práva k dílu je zakotveno v ust. § 9 odst. 1 aut. z. Dle něj autorské právo k dílu vzniká bez dalšího poté, co bylo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě. Okamžik vzniku díla je tedy totožný s okamžikem vzniku autorských práv k tomuto dílu.⁶⁷

Jelikož aut. z. neobsahuje zvláštní úpravu pro počítačové programy, je nutné toto obecné pravidlo použít též na otázku vzniku jejich ochrany. Taková ochrana se dle ust. § 2 odst. 3 aut. z. neposkytuje jen počítačovému programu dokončenému, ale i jeho části (tedy ve smyslu části zdrojového kódu, je-li jí vyjádřen).

Autorská práva jsou tedy vázána na konkrétní předmět, kterým bylo dílo vyjádřeno – i když dojde k jeho zničení, autorská práva stále trvají, podobně když se změnila vlastnická práva k předmětu, nedochází automaticky k převodu autorských práv k dílu, ba ani nevzniká vlastníku předmětu právo dílo užít.⁶⁸

---

⁶⁷ TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 126. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁶⁸ ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 36 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

8. Obsah autorských práv - dualistická koncepce autorského zákona

Zatímco autorský zákon z roku 1965 byl postaven na monistické koncepci, kdy autorské právo jako právo osobněmajetkové tvořilo jednotný abstraktní celek, dnešní zákon je postaven na koncepci dualistické, která autorská práva rozděluje na výlučná osobnostní a majetková práva autora. Ačkoliv hranice mezi oběma často není úplně zřejmá, pokusím se v této části práce se vytyčit jejich hlavní rozdíly se zaměřením na zvláštnosti počítačového programu.

8.1 Osobnostní práva

Jde o souhrnné označení práv, která jsou spjata s osobou autora. Tímto je také dán základní rozdíl od majetkových práv – osobnostní práva v důsledku sepětí s osobou autora po jeho smrti zanikají, zatímco práva majetková jsou způsobilá být předmětem dědictví.

Dalo by se říci, že osobnostním právem je to, co se dotýká oprávněných zájmů autora, avšak není majetkovým právem.⁶⁹ Takovýchto práv se nemůže autor platně vzdát a nejsou převoditelná.⁷⁰ Dle ustanovení § 11 odst. 5 si nesmí nikdo ani po smrti autora osobovat jeho autorství k dílu a dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

Platný autorský zákon upravuje jako výlučné osobnostní autorské právo v ust. § 11 aut. z. právo rozhodnout o zveřejnění díla (ust. § 11 odst. 1 aut. Z.), právo osobovat si autorství včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla (ust. § 11 odst. 2 aut. z.), právo na nedotknutelnost díla zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu

---

⁶⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 18. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

⁷⁰ viz ust. § 11 odst. 4 aut. z.

do svého díla (ust. § 11 odst. 3 aut. z.) a dále je možno mezi osobnostní práva řadit též právo na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora (ust. § 54 aut. z.) či právo na autorskou korekturu (ust. § 56 odst. 3 aut. z.).⁷¹

Závěrem této podkapitoly je nutno dodat, že nelze ztotožňovat všeobecná osobnostní práva dle § 11 an. občanského zákoníku a osobnostní práva autorská. Pro rozlišení, která ochrana připadá v úvahu, je třeba zohlednit účinky zásahu – směřují-li vůči vlastnosti autora vyjadřovat se uměleckým či vědeckým tvůrčím způsobem, resp. vůči dílu jako výsledku tvůrčí činnosti, jde o ochranu autorskoprávní, směřují-li do oblasti obecné ochrany osobnosti jako třeba dobré jméno či dobrá pověst, půjde o ochranu občanskoprávní.⁷²

8.2 Majetková práva

Na rozdíl od osobnostních práv mají majetková práva hospodářský (ekonomický) význam. Jako hospodářsky nejvýznamnější majetkové autorské právo je označováno právo dílo užít, zakotvené v ust. § 12 odst. 1 aut. z. Obsahem tohoto práva jsou dvě podskupiny – tj. právo autora sám dílo užít a právo svolit k užití díla (na základě smlouvy – licence dle ust. § 46 a násl.) jinou osobou.

Bez svolení autora lze dílo užívat jen ze zákonem stanovených důvodů – tj. v případě tzv. volného užití a zákonné licence, v případě výroku soudu obsaženém v pravomocném rozsudku, který nahrazuje chybějící projev vůle autora.^{73 74}

Vzhledem ke konstrukci ust. § 12 odst. 5 aut. z. lze říci, že vyjma uvedených případů je třeba souhlasu autora při téměř jakékoliv dispozici s dílem.⁷⁵ I přes téměř neomezený rozsah způsobů užití díla, zakotvený v ust. § 12 odst. 5, je však třeba

⁷¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 18. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

⁷² TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 147. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁷³ v případě děl spoluautorských, kdy spoluautor brání bez vážného důvodu nakládání s dílem

⁷⁴ dalším typem užití bez svolení autora je tzv. úřední licence, tj. případy úředního povolení obsažené ve výroku pravomocného rozhodnutí soudu nebo orgánu veřejné správy - současný autorský zákon sice tento pojem, tento se však vyskytuje v čl. V odst. 2 Všeobecné úmluvy o právu autorském jako možnost státu instituit takové licence stanovit

⁷⁵ od pojmu „užití“ ve smyslu aut. z. je třeba odlišit stejný výraz v obecné mluvě – tj. „použití“, které je obsahově širší – za užití ve smyslu aut. z. tak nelze automaticky považovat např. použití předmětu denní potřeby k účelu, za kterým byl vyroben - TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 169. ISBN 978-80-7179-608-4

odlišovat nakládání s dílem v rámci osobnostních práv autora, které je spjato zejména s nedotknutelností díla a v jehož důsledku dochází k zániku resp. k transformaci díla.

Dle ust. § 26 odst. 1 aut. z. se ani majetkových práv nemůže autor platně vzdát a taková práva jsou nepřevoditelná. Proto i v případě udělení oprávnění jiné osobě k výkonu práva dílo užít nedochází k zániku majetkových práv autora, ale pouze vzniká povinnost strpět zásah do práva dílo užít a to jen v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy.⁷⁶ V takovém případě se jedná o „*tzv. konstitutivní (nepravý) převod, který spočívá v tom, že autor svou konstitutivní dispozicí zřizuje pro jinou osobu nové subjektivní právo*“⁷⁷.

Zákon demonstrativně předkládá, co je obsahem práva dílo užít - v ust. § 13 – 17 aut. z. pro autorská díla širitelná v hmotné formě a v ust. § 18 – 23 pro autorská díla širitelná v nehmotné formě. Jedná se zejména o:

8.2.1 Rozmnožování díla

Rozmnožováním se dle ust. § 13 odst. 1 myslí nejen zhotovení trvalých rozmnoženin díla, ale též rozmnoženin dočasných a to přímých i nepřímých.

V autorském zákoně je zavedena fikce, kdy se za rozmnožování dle ust. § 66 odst. 2 považuje i „*zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos.*“. Tato úprava je opět v souladu s evropským právem, kde sice podobná fikce zavedena není, nicméně v čl. 4 odst. 1 písm. a) Směrnice se pro podobná jednání vyžaduje souhlas nositele práv k dílu. Faktický dopad české a evropské úpravy je tak prakticky totožný, když v obou případech je pro tato jednání nutný souhlas autora díla, resp. oprávněné osoby.

Výjimky, kdy souhlasu třeba není, upravuje ustanovení § 66 aut. z., které obsahuje výčet taxativně dovolených jednání uživatele omezujících výlučná práva autora (tj. bezúplatné zákonné licence – viz dále), a to zejména právě právo na rozmnožování počítačových programů za určitých podmínek.

---

⁷⁶ ust. § 12 odst. 2 aut. z.

⁷⁷ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 169. ISBN 978-80-7179-608-4.

8.2.2 Rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla

Pojmovým předpokladem tohoto práva je zachycení díla na hmotném nosiči, což je samo o sobě výkonem výlučného majetkového autorského práva – práva na rozmnožování dle ust. § 13 aut. z. Pokud by došlo ke zpřístupnění díla jinak než na hmotném nosiči, jednalo by se o výkon jiného majetkového práva než je rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla. Na druhou stranu je pro výkon tohoto práva právně nevýznamné, zda je na hmotném nosiči zachycen originál nebo kopie díla. Rozšiřováním ve smyslu ust. § 14 odst. 1 aut. z. se myslí „*zpřístupnění díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem⁷⁸ vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem.*“

V odstavci 2 zmíněného ustanovení je zakotven institut vyčerpání práva – tento je plně v souladu se závazky vyplývajícími z mezinárodního práva autorského i evropského komunitárního práva (viz čl. 4 odst. 2 směrnice 2009/24/ES) a stanoví, že jakmile dojde k prvnímu prodeji či převodu vlastnického práva k originálu nebo rozmnoženině díla v hmotné podobě, který byl uskutečněn autorem nebo s jeho souhlasem na území členského státu Evropských společenství nebo jiné smluvní strany Dohody o Evropském hospodářském prostoru, dochází k vyčerpání autorova majetkového práva k rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla pro tato území. Toto ustanovení je kogentní a nelze se od něj tedy ani smlouvou odchýlit. Jde-li však o prodej/převod v nečlenském státě, Soudní dvůr evropských společenství v rozsudku ze dne 16. prosince 1999 ve věci T-198/98 *Micro Leader Business v. Commission of the European Communities* jednoznačně vyslovil, že v případě rozmnoženiny počítačového programu, uvedené na trh v nečlenském státě ES, k vyčerpání autorského práva jeho majitele ve státě členském nedochází.

Problematikou vyčerpání práva se důsledně zabývala evropská judikatura zejména v případě sporu společnosti *UsedSoft GmbH* (dále jen „*UsedSoft*“) a společnosti *Oracle International Corp.* (dále jen „*Oracle*“). Vzhledem k překvapivosti a zásadnosti dopadu rozhodnutí Soudního dvora si dovolím celý spor rozebrat podrobněji.

---

⁷⁸ např. darováním originálu i rozmnoženiny díla

Společnost UsedSoft se zabývala prodejem tzv. „použitých“ licencí k počítačovým programům mj. i společnosti Oracle. Počítačové programy se pak stahovali přímo ze stránek společnosti Oracle na základě zakoupené „použití“ licence od společnosti UsedSoft. Licenční smlouvy Oracle sice obsahovali ujednání, že získané uživatelské právo je nepřevoditelné, nicméně UsedSoft licence přesto nabízela s tím, že nabízené licence jsou aktuální v tom smyslu, že smlouva o údržbě uzavřená společností Oracle s původním majitelem licence stále zakládá své účinky a že legalita prodeje byla potvrzena notářským zápisem. Oracle na ten popud podala žalobu k Mnichovskému soudu (Landgericht München I) a požadovala, aby byla společnosti UsedSoft uložena povinnost zdržet se podobných praktik. Soud prvního stupně i odvolací soud dali Oracle za pravdu, proto UsedSoft podala opravný prostředek „Revision“ k německému Nejvyššímu soudu – Bundesgerichtshof (BGH). Tento pak přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr k dořešení předběžných otázek.

K předběžným otázkám se ve svém stanovisku, předneseném dne 24. dubna 2012 ve věci C-128 vyjádřil generální advokát Yves Bot tak, že *„čl. 4 odst. 2 směrnice 2009/24 musí být vykládán v tom smyslu, že k vyčerpání práva na rozšiřování rozmnoženiny počítačového programu dojde v případě, že nositel práva, který udělil svolení ke stažení této rozmnoženiny z internetu na datový nosič, rovněž poskytl za úplatku a bez časového omezení uživatelské právo k této rozmnoženině.“* Generální advokát vyvodil, že prodej ve smyslu ust. čl. 4 směrnice 2009/24/ES *„představuje jakékoli zpřístupnění rozmnoženiny počítačového programu v Unii v jakékoli formě a jakýmkoli prostředky za účelem jejího užívání po neomezenou dobu a výměnou za zaplacení paušální ceny“* Ve stanovisku generální advokát dále uvádí, že *„Článek 4 odst. 2 a čl. 5 odst. 1 směrnice 2009/24 musí být vykládány v tom smyslu, že v případě dalšího prodeje uživatelského práva k rozmnoženině počítačového programu se následný nabyvatel nemůže dovolávat vyčerpání práva na rozšiřování této rozmnoženiny za účelem pořízení nové rozmnoženiny programu, a to ani tehdy, pokud první nabyvatel svou rozmnoženinu smazal nebo již nepoužívá.“*

Výše uvedené závěry pak i převzal soudní dvůr v rozsudku ze dne 3. července 2012 ve věci C-128. Soudní dvůr rozhodl, že *„Článek 4 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně*

počítačových programů musí být vykládán v tom smyslu, že se právo na rozšiřování rozmnoženiny počítačového programu vyčerpá, pokud nositel autorského práva, který udělil svolení byť i s bezúplatným stažením této rozmnoženiny z internetu na nosič dat, poskytl rovněž – výměnou za zaplacení ceny, která mu má zajistit odměnu odpovídající hospodářské hodnotě rozmnoženiny díla, jehož je vlastníkem – k uvedené rozmnoženině uživatelské právo bez časového omezení.“ Soudní dvůr tak vyvrátil do té doby uznávanou doktrínu, že se u on-line zpřístupnění softwaru ke stažení nejedná o „první prodej rozmnoženiny“ a tedy není vůbec možné aplikovat institut vyčerpání autorských práv.⁷⁹ Tento závěr byl učiněn s ohledem na skutečnost, že stažení rozmnoženiny počítačového programu a uzavření uživatelské licenční smlouvy ve vztahu k této rozmnoženině tvoří nedílný celek, a proto je nerozhodné, zda rozmnoženina počítačového programu byla zákazníkovi zpřístupněna nositelem příslušného práva stažením z jeho internetové stránky, nebo na hmotném nosiči jako je CD-ROM nebo DVD. Pokud uživatel stáhne rozmnoženinu počítačového programu a uzavře se společností licenční smlouvu týkající se uvedené rozmnoženiny, získává výměnou za zaplacení ceny na neomezenou dobu uživatelské právo. Zároveň není podstatné, zda je ve smlouvě uvedeno ustanovení o nepřevoditelnosti práva – takovým ustanovením by totiž institut vyčerpání práva prakticky ztratil význam. Jako podmínku vyčerpání autorských práv však Soudní dvůr vedle svolení ke stažení rozmnoženiny uvedl i poskytnutí uživatelských práv bez časového omezení.

Soudní dvůr rovněž uzavřel, že v případě dalšího prodeje uživatelské licence se druhý nabyvatel může dovolávat vyčerpání práva na rozšiřování a lze mít tudíž za to, že je oprávněným nabyvatelem rozmnoženiny počítačového programu ve smyslu čl. 5 odst. 1 směrnice 2009/24/ES. V případě dalšího prodeje nicméně původní nabyvatel musí učinit v okamžiku jejího dalšího prodeje vlastní rozmnoženinu nepoužitelnou – v opačném případě porušil výlučná práva na rozmnožování počítačového programu, náležející autorovi programu.

---

⁷⁹ Tento názor byl obecně přijímán s ohledem na ust. čl. 29 Směrnice 2001/29/ES, které stanoví: „*Otázka vyčerpání nevystává v případě služeb, a zejména v případě služeb on-line. Tato skutečnost se rovněž týká hmotné rozmnoženiny díla nebo jiného předmětu ochrany vyrobeného uživatelem takové služby se souhlasem nositele autorského práva. Otázka vyčerpání proto nevystává ani v případě pronájmu a půjčování originálu a rozmnoženin děl nebo jiných předmětů ochrany, které jsou svou povahou službami. Na rozdíl od CD-ROM nebo CD-I, kde je duševní vlastnictví součástí nosiče, jmenovitě položky zboží, je ve skutečnosti každá on-line služba úkonem, který by měl podléhat schválení, pokud tak autorské právo nebo právo s ním související stanoví.*“ – rozhodnutí Soudního dvora je tak přelomové i právě proto, že stanoví pro počítačové programy odlišný režim než pro ostatní autorská díla

Rozhodnutí ve věci samé v případě UsedSoft zatím nepadlo, jelikož německý Nejvyšší soud s ohledem na rozsudek Soudního dvora vrátil celý případ odvolacímu soudu. Je tak otázkou, jak se výše uvedené závěry projeví v praxi.

Zajímavostí je, že se proti praktikám UsedSoft ochrany domáhal mimojiné i známý výrobce operačních systémů a počítačových programů, Microsoft. Žaloba směřovala vůči klamavé reklamě, ze které vyplývalo, že UsedSoft je oprávněn prodávat dál již jednou použitý software. Žaloba byla zamítnuta s odůvodněním, že k vyčerpání práv z počítačového programu dochází i v případech, kdy nehmotný převod nahazuje předání hmotného nosiče dat - soud tak vyložil pojem vyčerpání práv velmi extenzivně, k radosti společnosti UsedSoft.

8.2.3 Pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla

Pronájemem ve smyslu ust. § 15 aut. z. se rozumí „*zpřístupňování díla ve hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou.*“ Opět jde pouze o pronájem věci (hmotného substrátu), na které je dílo zachyceno a nikoliv díla, jako nehmotného statku, samotného. Pronajímatelem je pak autor sám, osoba vykonávající majetková práva nebo držitel licence.

Pro oblast počítačových programů však existuje zvláštní úprava, stanovená v čl. 4 odst. 2 směrnice Rady 2009/24/ES, který stanoví výjimku pro kontrolu pronájmu počítačového programu či rozmnoženin i přes vyčerpání práva na šíření takové rozmnoženiny počítačového programu.

Úprava stanovená v ust. § 66 odst. 3 autorského zákona pak výslovně vylučuje uplatnění práva na pronájem (a půjčování – viz níže) rozmnoženiny počítačového programu v případech, kde samotný program není podstatným předmětem pronájmu nebo půjčování.

8.2.4 Půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla

Základním rozdílem mezi právem pronájmu a právem půjčování je ten, že v druhém případě nejde o hospodářský ani obchodní prospěch, ať už přímý nebo nepřímý. Dalším rozdílem je, že v případě půjčování díla dochází k šíření prostřednictvím zařízení přístupného veřejnosti.

Pro oblast počítačových programů opět existuje speciální úprava v čl. 4 odst. 1, písm. c) směrnice 2009/24/ES – „*S výhradou ustanovení článků 5 a 6 zahrnují výlučná práva nositele práv ve smyslu článku 2 právo činit sám a právo udělovat svolení jinému k jakékoliv formě veřejného šíření, včetně pronájmu, jehož předmětem je původní počítačový program nebo jeho rozmnoženiny.*“

8.2.5 Vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla

V ust. § 17 aut. z. je upraveno výlučné právo autora rozhodnout o užití díla v hmotné podobě vystavením na veřejně přístupném místě. Vzhledem k nutnosti vystavit dílo v hmotné podobě je tak z působnosti tohoto ustanovení vyňato užití díla v telekomunikační síti na internetu. V souvislosti s počítačovými programy tak přichází do úvahy jedině vystavení v podobě zdrojového či strojového kódu.

8.2.6 Sdělování díla veřejnosti

Pod pojem sdělování veřejnosti lze obecně v souladu s ust. § 18 aut. z. podřadit práva na sdělování díla veřejnosti v nehmotné podobě. Výčet obsažený v autorském zákoně je však neúplný, když lze pod sdělování díla podřadit víceméně jakékoliv sdělení díla jiným osobám, děje-li se tak v nehmotné podobě.⁸⁰ Sdělování díla obsahuje 3 základní prvky, které jsou zásadní při právním posouzení pojmu sdělování díla veřejnosti. Jde o vyslání (emisi)⁸¹, přenos (transmisi)⁸² a příjem (recepce)⁸³.

⁸⁰ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 216. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁸¹ musí jít o nehmotnou podobu díla

⁸² jakýkoliv druh přenosu – si bez použití technických přenosových prostředků (po drátě, bezdrátově, prostřednictvím zvukových, světelných, rádiových, televizních vln atd.)

⁸³ „*samotné umožnění příjmu díla v objektivně vnímatelné podobě členům veřejnosti!* - TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 218. ISBN 978-80-7179-608-4.

Jde-li o samotný pojem veřejnosti, jedná se o zákonný konstitutivní znak výlučného autorského práva na sdělování díla. Ačkoliv tento pojem není v autorském zákoně definován, nelze si při výkladu počínat svévolně, když je nutné sledovat zejména cíle a účel komunitárního práva.⁸⁴ Toto rovněž vyplývá mj. i z rozsudku Soudního dvora ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05, kde je v bodu 31 výslovně stanoveno, že „...vláda nemůže užitečně tvrdit, že poskytnutí definice pojmu „veřejnost“, na který směrnice 2001/29 odkazuje, aniž by ho definovala, přísluší členským státům“.

K pojmu veřejnost se vyjádřil Soudní dvůr také v rozsudku ze dne 13. 3. 2012 ve věci C-135/10, kde v bodu 84 rozvádí některé znaky, které jsou vlastní pojmu „veřejnost“ – mělo by se jednat o blíže neurčený počet potencionálních lidí a zároveň by se mělo jednat o dost vysoký počet osob.

Nad rámec uvedeného považují ještě za vhodné zmínit rozsudek Soudního dvora ve věci C-393/09, který se jednoznačně vyjádřil v tom smyslu, že „*Televizní vysílání grafického uživatelského rozhraní nepředstavuje sdělování autorského díla veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29.*“ Je to z toho důvodu, že při televizním vysílání absentuje možnost interakce s divákem, který tak grafické uživatelské rozhraní přijímá pouze pasivně – jelikož je však interakce s uživatelem zásadním prvkem grafického uživatelského rozhraní, nemůže v případě televizního vysílání vůbec docházet ke sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 2001/29/ES.

V souvislosti s výše uvedeným také nelze zaměnit pojmy „sdělování veřejnosti“ a „sdělování na veřejně přístupných místech“. V mnoha případech totiž ke sdělování díla veřejnosti dochází i na neveřejných místech a základním kritériem pro posouzení veřejné či neveřejné povahy bývá „*individuální neurčenost příjemců sdělování*“.⁸⁵

Sdělování veřejnosti je rovněž zpřístupnění díla prostřednictvím telekomunikačních či obdobných sítí – takovou je bezpochyby např. internet.

---

⁸⁴ právo na sdělování veřejnosti je zakotveno v čl. 3 směrnice 2001/29/ES

⁸⁵ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 220. ISBN 978-80-7179-608-4.

Dílo však nesděluje veřejnosti ten, který jen zabezpečuje technickou stránku sdělování (za kterou je považováno i např. vyhledávání prostřednictvím internetových portálů) nebo poskytuje rozhlasový či televizní přijímač.⁸⁶ Omezení tohoto principu rozvádí např. pro hotelové pokoje již výše zmiňované rozhodnutí ve věci C-306/05, dle kterého zařízení v takovém hotelovém zařízení resp. i v podnicích specializovaných na prodej nebo pronájem televizních přijímačů podobné *„zařízení může učinit technicky možným přístup veřejnosti k dílům vysílaným rozhlasem či televizí. Proto, poskytuje-li hotelové zařízení prostřednictvím takto umístěných televizních přijímačů signál svým klientům ubytovaným v pokojích tohoto zařízení, jedná se o sdělování veřejnosti, aniž by bylo nutné se zabývat tím, jaká technika přenosu signálu je užívána.“*

Výlučné právo povolit nebo zakázat sdělování díla veřejnosti je primárně spjato s autorem díla, jak vyplývá z komunitární úpravy, resp. z čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29/ES. Pro počítačové programy lze toto právo dovést z ustanovení čl. 4 směrnice 2009/24/ES.

Další úprava některých způsobů sdělování je dále rozvedena v ust. § 19 až 23 aut. z.

---

⁸⁶ ust. § 18 odst. 3 aut. z.

9. Výjimky a omezení autorského práva

Výlučná autorská práva zmíněná v předchozí kapitole neplatí absolutně. V některých případech (zejm. v případech výlučných majetkových práv) mohou být omezena ve prospěch oprávněných uživatelů, čímž dojde ke zcela legálnímu zásahu to autorských práv původce díla. Tehdy půjde o tzv. instituty bezesmluvního (mimosmluvního) užití díla, které jsou podstatou této kapitoly.

Výčet případů, kdy je možné užít dílo bez souhlasu autora, tedy mimosmluvně, je taxativně upraven přímo v aut. z. – jde o případy volných užití podle § 30 a § 30a aut. z. (tato se za užití díla nepovažují vůbec), bezúplatné zákonné licence (o užití jde, nicméně je ze zákona dovolené) a nakonec užití na základě úplatných zákonných licencí.⁸⁷

Jelikož v případech bezesmluvního užití díla dochází k zásahu do autorských práv, což může být na újmu autora, je nutné vždy uplatnit restriktivní výkladová pravidla. Jako interpretační pomůcka dovoleného zásahu slouží tzv. tříkrokový test, či třístupňový test, zakotvený v ust. § 29 odst. 1 aut. z., dle kterého jsou dovolená jen taková bezesmluvní užití, která jsou stanovena přímo zákonem, nejsou v rozporu s běžným užitím a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autorů. Další podmínkou, stanovenou v ustanovení § 29 odst. 2 aut. z., která se uplatní s některými výjimkami pro zákonné licence a volná užití je, aby dílo již bylo zveřejněno.⁸⁸

9.1 Volná užití

Volné užití díla, neboli užití díla bez souhlasu oprávněné osoby a bez povinnosti zaplatit odměnu, je zakotveno v ust. § 30 aut. z., a jako takové je možné jen, je-li dílo užito pro osobní potřebu fyzické osoby a není-li účelem užití dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu.

---

⁸⁷ „tyto se v současném autorském právu do určité míry uplatňují u zákonem dovoleného rozmnožování tiskových rozmnoženin pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu na objednávku [§ 30a odst. 1 c) a d)] a tzv. veřejné půjčovatelské licence (§ 37 odst. 2). Vyskytují se rovněž v právu výkonných umělců (srov. § 72) a v právu výrobců zvukových záznamů (viz § 76 odst. 3).“ - TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 339. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁸⁸ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 339 a n.. ISBN 978-80-7179-608-4.

Počítačové programy jsou však z volného užití v odstavci 3 zmíněného ustanovení výslovně vyloučeny. Výjimka vyloučení počítačových programů z volného užití je absolutní, týká se všech druhů počítačových programů a i pro osobní potřebu může fyzická osoba používat jen takové rozmnoženiny počítačových programů, které získala se souhlasem oprávněné osoby. Tato úprava je zcela v souladu s čl. 9 odst. 2 Bernské úmluvy⁸⁹, neboť „*přípustné rozmnožování počítačových programů pro vlastní osobní potřebu, které by se dělo ve velkém měřítku, by bylo hospodářskou příčinou narušení běžného (obchodního) využívání počítačových programů na trhu a způsobovalo by neospravedlnitelnou újmu oprávněným (zejména majetkovým) zájmům autorů (a nakonec i oprávněných obchodníků).*“⁹⁰

Z uvedeného tedy vyplývá, že zatímco je možné pořídit si kopii uživatelské příručky k počítačovému programu pro osobní potřebu, zhotovení rozmnoženiny samotného programu možné není.

Náhodné kopie počítačového programu, které mohou vzniknout mimoděk při užívání počítačového programu či např. na internetu či během samotného prohlížení různých dokumentů, a jejichž vznik není závislý na vůli uživatele, však nezasahují do práva autorského, když dle ust. § 38a odst. 1 písm. a) „*Do práva autorského nezasahuje ten, kdo provádí dočasné úkony rozmnožování děl, které jsou pomíjivé nebo podružné, tvoří nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu, nemají žádný samostatný hospodářský význam a jejich jediným účelem je umožnit přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami uskutečněný prostředníkem.*“

V souladu s ust. § 30 odst. 3 aut. z. je vhodné zmínit i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. listopadu 2005, sp. zn. 5 Tdo 765/2005, který vylovil, že skutkovou podstatou trestného činu Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi je i takové nakládání s počítačovým programem, který byl sice získán v souladu se zákonem, nicméně byl nainstalovaný na větším počtu

---

⁸⁹ „*It shall be a matter for legislation in the countries of the Union to permit the reproduction of such works in certain special cases, provided that such reproduction does not conflict with a normal exploitation of the work and does not unreasonably prejudice the legitimate interests of the author*“ resp. „*Zákonodárstvím států Unie se vyhrazuje možnost dovolit rozmnožování těchto děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora*“

⁹⁰ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 349. ISBN 978-80-7179-608-4.

počítačů, než který byl smluvně sjednán nebo kterému byl počítačový program půjčen či pronajat.

9.2 Bezúplatné zákonné licence

I přes obecně platící nedotknutelnost díla existují v případě počítačových programů jisté výjimky. Ty jsou dány proto, aby mohl oprávněný „nabyvatel“ počítačový program běžně užívat, popř. dostatečně poznat, i když by tím mohla být omezena některá výlučná práva autora.⁹¹

Kdo je oprávněným nabyvatelem („*lawful acquirer*“) nám částečně naznačuje Zpráva Komise o implementaci a výsledcích směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů – za oprávněné nabyvatele považuje kupujícího, nabyvatele licence, nájemce nebo osobu oprávněnou používat program ve prospěch jednoho z výše uvedených.

Zpráva však zároveň říká, že některé státy přejaly tento pojem nikoliv jako „nabyvatel“, ale jako „uživatel“, ve smyslu osoby oprávněné užít počítačový program.⁹² Toto je případ i České republiky, která využívá pojmu oprávněného uživatele, který je definován v ust. § 66 odst. 6 aut. z. – je jím „*oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoli za účelem jejího dalšího převodu, dále oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu.*“

Tato definice však může podle některých autorů působit poměrně rozpačitě, když se jako „oprávněný uživatel“ šalamounsky označuje někdo, kdo je „oprávněn užívat rozmnoženinu počítačového programu“. Ne zcela na místě je též vyloučení distributorů – tj. oprávněných nabyvatelů rozmnoženin počítačového programu, kteří je nabyli za účelem dalšího převodu. Díky tomuto ustanovení tak autor díla může i přes zákaz omezení zákonné licence určitým způsobem omezovat oprávněné nabyvatele

---

⁹¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xii, 120 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

⁹² „*Several Member States have transposed this notion by using the term "lawful user" i.e. a person having a right to use the program.*“

pouhým ujednáním o účelu převodu rozmnoženiny programu.⁹³ Taková skutečnost je však ve zřejmém rozporu se zamýšleným výkladem Komise o implementaci a výsledcích směrnice 91/250/EHS, neboť zachází nad rámec úpravy a významně zužuje pojem oprávněného uživatele (resp. nabyvatele).

Jedná-li se o samotné omezení autorského práva k počítačovému programu, je obecně vzato možné rozlišovat tři základní způsoby: omezení za účelem běžného provozu software, omezení za účelem vytvoření záložní rozmnoženiny nebo omezení za účelem dosažení interoperability⁹⁴ nezávisle vytvořeného počítačového programu.⁹⁵

Je tedy v některých případech možné zcela legálně pořídit rozmnoženinu nebo překlad počítačového programu, nebo do něj zasáhnout různými úpravami (např. aktualizací programu) - takovéto zásahy do autorových práv jsou pak možné jen v taxativně stanovených případech – dle ust. § 66 odst. 1 písm. a) jestliže oprávněný uživatel „*rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu, činí-li tak při zavedení a provozu počítačového programu nebo opravuje-li chyby počítačového programu*“ a dle písm. b) shodného ustanovení v případě, že „*jinak rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu v souladu s jeho určením, není-li dohodnuto jinak*“

Kromě uvedeného má autor právo si pořídit záložní rozmnoženinu počítačového programu, pokud je tato nezbytná pro jeho využití (takovou nezbytností je např. míněno rozmnožení pro účely nové instalace programu při změně hardwaru nebo při instalaci nového operačního systému).⁹⁶ Pod pojem záložní rozmnoženina je možné zařadit různé kopie programů, vytvořené do rezervy před nebezpečím ztráty, zničení nebo jejich poškození. Tyto rozmnoženiny pak musí být zhotoveny ještě před samotnou ztrátou, zničením či poškozením – pokud by se tak stalo následně, šlo by již o tzv.

⁹³ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 634 a n.. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁹⁴ interoperabilita – " *schopnost různých systémů vzájemně spolupracovat, poskytovat si služby, dosáhnout vzájemné součinnosti*" - Interoperabilita. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 23.3.2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Interoperabilita>

⁹⁵ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 628 a n.. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁹⁶ ust. § 66 odst. 1 písm. c) aut. z.

rozmnoženinu náhradní a taková by nebyla možná podřadit pod pojem záložní rozmnoženiny ve smyslu ust. § 66 odst. 1 písm. c) aut. z.⁹⁷

Další omezení autorových práv upravuje ust. § 66 odst. 1 písm. d), které je doslovnou transpozicí čl. 5 odst. 3 směrnice 91/250/EHS a zakotvuje možnost zkoumat, studovat nebo zkoušet funkčnost počítačového programu. Z pohledu českého autorského práva nejedná o zvláštní omezení autorského práva, když samotné zkoumání, studování či zkoušení počítačového programu nelze bez dalšího považovat za způsob užití díla ve smyslu ust. § 12 aut. z. ani za výkon jiného výlučného práva. Tato jednání tedy dopadají mimo rozsah autorského práva a význam tohoto ustanovení lze spatřovat jen v tom, že uvedené činnosti není možné smluvně nijak omezit.⁹⁸ Zákon také zakotvuje zákaz opatřit počítačový program technickými prostředky ochrany, které by oprávněnému uživateli zabraňovaly nebo by ho omezovaly v činnosti podle odst. 1 písm. d) a e).

Vyjma výše uvedeného je oprávněný uživatel oprávněn pořizovat si podle zákonné licence upravené v § 66 odst. 1 písm. e) aut. z. rozmnoženiny kódu počítačového programu, nebo kód překládat, je-li to nezbytné k funkčnímu propojení s jinými počítačovými programy, a to za splnění zákonem stanovených podmínek: osoba, která takto zasahuje do autorových práv, musí být oprávněným uživatelem, nebo osobou pověřenou; informace získané takovým zásahem není možné snadno získat a zásah nepostihuje celý program, jen tu kterou konkrétní část, která je nezbytná k vytvoření funkčního propojení s jiným programem.⁹⁹ Takto získané informace pak oprávněný uživatel nesmí dle ust. § 66 odst. 4 poskytnout třetím osobám nebo využít za jiným účelem než je právě dosažení interoperability a ani je nesmí využít při vývoji, zhotovování nebo obchodním využití jiného programu.

Autorský zákon ve svém ustanovení § 66 odst. 2 výslovně zakotvuje možnost rozmnožování počítačového programu, je-li to nezbytné k jeho zavedení, uložení, zobrazení, provoz nebo přenos. Toto ustanovení je však vždy nutné vykládat ve spojení

---

⁹⁷ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 629. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁹⁸ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 631. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁹⁹ srov. ust. § 66 odst. 1 písm. d)

s ust. § 13 aut. z a k podobnému jednání je nutný souhlas autora, nestanoví-li zákon jinak.¹⁰⁰

Z působnosti aut. z. jsou pak ještě vyjmuty případy, kdy sice dochází fakticky k půjčování či pronájmu počítačového programu, avšak to se děje jen v rámci poskytnutí oprávnění k užití jiného díla (resp. jiné věci) – poskytnutí programu je pouze sekundární.

Využití zmíněných zákonných licencí je výslovně omezeno odkazem na ustanovení § 29 odst. 1 aut. z., tj. třístupňový test, kdy musí jít vždy o zvláštní případy stanovené zákonem, konkrétní užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití a nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Tento výslovný odkaz na ust. § 29 odst. 1 se zdá být vzhledem k jeho pojetí poněkud nadbytečné, nicméně v tomto případě jde hlavně o posílení právní jistoty v této oblasti.

Jelikož ust. § 66 odst. 1, jak je uvedeno výše, nastavilo pro počítačové programy zvláštní úpravu, neuplatní se pro ně v souladu s ust. § 66 odst. 7 aut. z. obecná úprava bezúplatných zákonných licencí dle ust. § 30 a násl. aut. z., s výjimkou bezúplatné zákonné licence úřední a bezúplatné zákonné licence pro dočasné rozmnožení vznikající při přenosu díla počítačovou nebo obdobnou sítí. Pro počítačové programy se ani neuplatní ustanovení, dle kterého může autor od licenční smlouvy odstoupit pro změnu svého přesvědčení.

Nakonec se na počítačové programy nevztahuje v souladu s ustanovením § 66 odst. 7 ani obecná úprava autorskoprávního deliktu obcházení účinných technických prostředků ochrany ani povinnost majitele autorského práva zpřístupnit počítačový program, pro který použil technické prostředky ochrany práv ve smyslu ust. § 43 odst. 1 a 4 až 6 aut. z. Vzhledem ke konstrukci ust. § 66 odst. 8 aut. z., který byl přijat s ohledem na čl. 7 odst. 1 a 8 Směrnice 2009/24/ES, však lze mít za to, že uvedená obecná úprava se neuplatní pouze na jednání uvedená v ust. § 66 odst. 1 d) a e) aut. z..

---

¹⁰⁰ více viz kapitola 8.2.1 Rozmnožování díla

10. Licenční smlouva obecně

V rámci této kapitoly se budu věnovat stěžejní části mé diplomové práce, a to licenčním smlouvám. Nejprve představím samotný pojem licenční smlouvy v soukromém právu a až poté přistoupím k definici a specifikům licenční smlouvy ve vztahu k počítačovým programům. Zaměřím se na základní atributy softwarových licencí, způsoby uzavírání, dispozice s licencemi a ukončení jejich platnosti. V krátkosti se zastavím i u odpovědnosti za škodu způsobenou vadným softwarem. Důležitou podkapitolou jsou základní druhy softwarových licencí a jejich odlišnosti.

Na úvod kapitoly připomenu, že základním právem autora k vlastnímu dílu je nejen možnost sám je využít, ale především poskytnout jinému svolení dílo užit, což se v praxi realizuje právě licenčními smlouvami. Smlouva (až na výjimku výhradní smlouvy) nemusí být a contrario k ust. § 46 odst. 4 aut. z. písemná a poskytuje oběma stranám značnou smluvní volnost, která je omezena jen principem v ust. § 46 odst. 2 aut. z., dle kterého nemůže být obsahem licence takový způsob užití díla, který není v době uzavírání smlouvy znám. Pro případ, že by však nějaké smluvní ujednání chybělo, platí zákonná úprava, která je pro autora většinou výhodnější.¹⁰¹

Novela autorského zákona z roku 2006 č. 216/2006 přinesla do oblasti licenčních smluv zjednodušení uzavírání smluv jako nový prvek - možnost učinit nabídku neurčitému okruhu osob, přičemž každá z oslovených osob může svým konáním nabídku přijmout bez vyrozumění navrhovatele.¹⁰² Tato novela zásadním způsobem modifikovala praktickou realizaci prodeje tzv. krabicového softwaru a zejména pak volného šíření zejména tzv. free softwaru a dalších autorských děl, která se mohou rozšiřovat prostřednictvím počítačových a obdobných sítí.

10.1 Pojem licenční smlouvy

---

¹⁰¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 90. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

¹⁰² § 46 odst. 5 a 6 aut. z.

Autorský zákon definuje licenční smlouvu jako jednotný smluvní typ, tj. jako zvláštní druh občanskoprávní smlouvy, řídící se především ustanoveními autorského zákona.¹⁰³ Legální definici pak nalezneme v ustanovení § 46 aut. z. takto: "*licenční autorská smlouva je smlouvou, jíž autor - poskytovatel licence, poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci), a to k jednotlivým anebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se naproti tomu zavazuje, není-li sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu.*" Samotná licence se pak považuje za jinou majetkovou hodnotu ve smyslu ust. § 118 občanského zákoníku.

Další úpravu problematiky najdeme v ustanoveních § 46 až 56 aut. z. V případě, že by přímá úprava v aut. z. chyběla, bylo by nutné hledat řešení v obecných ustanoveních občanského zákoníku, případně pomocí analogie.¹⁰⁴

Jak vyplývá z ust. § 12 odst. 2 aut. z., není v rámci autorského práva možný tzv. translativní převod práv (tj. převod, resp. zcizení autorských práv – tento je vyloučen nejen u výlučných práv osobnostních, ale výslovně¹⁰⁵ i u práv majetkových). Autor tak svá práva k dílu ani převodem na jiného neztratí, jen je omezen v jejich výkonu a musí strpět užití díla nabyvatelem v rozsahu, který byl sjednán v licenční smlouvě.¹⁰⁶

Ze zákona existuje pro nabyvatele povinnost oprávnění, získané licenci, skutečně využít. Licence jej tedy nejen opravňuje, ale zároveň i zavazuje, ledaže si smluvní strany sjednaly ve smlouvě něco jiného (jde o dispozitivní ustanovení).¹⁰⁷ V případě výhradní licence však autorovi i přes smluvní ujednání zůstává zachována možnost odstoupit od smlouvy v případě nečinnosti nabyvatele licence, což vyplývá z ust. § 53 aut. z.

Různé náležitosti rozsahu využití díla bývají licenční smlouvou často upraveny – rozsah může být omezen rozličnými způsoby – nejčastěji dochází k úpravě místa, času, množství nebo i účelu užití díla. Pokud ale není omezení výslovně zmíněno, platí

¹⁰³ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 230 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303

¹⁰⁴ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KŘÍŽ, Jan. Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 230 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303

¹⁰⁵ ust. § 26 odst. 1 aut. z.

¹⁰⁶ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 169 - 170. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁰⁷ ust. § 46 odst. 1 aut. z.

zákonná domněnka, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jaký je nezbytný pro dosažení účelu smlouvy.¹⁰⁸

Licenční smlouva je koncipována ve své podstatě jako úplatná, přičemž odměna se poskytuje přímo za poskytnutí oprávnění k užití díla a nikoliv za užití samotné. V rámci autorského práva k počítačovým programům se však čím dál častěji setkáváme s volně stažitelným softwarem, jehož znakem je bezúplatnost, kterou připouští aut. z ve svém ust. § 49 odst. 2 aut. z.

Není-li stanoveno jinak, poskytuje se licenční smlouva na dobu určitou, avšak nejdéle na dobu trvání majetkových práv autora k dílu. Pro zánik licenční smlouvy se užije přiměřeně obecných ustanovení občanského zákoníku.

10.2 Smluvní strany

Smluvními stranami licenční smlouvy jsou autor, jakožto poskytovatel licence, resp. jeho právní nástupce po smrti autora na straně jedné a nabyvatel, eventuálně nabyvatelé, licence na straně druhé. Díky zákonné koncepci v ust. § 26 odst. 2 až 4 mohou na straně autora (poskytovatele licence) stát po smrti autora také jeho dědici, a to včetně státu, případně-li mu dědictví jakožto odúmrtí. Na straně poskytovatele také může být zaměstnavatel, jehož zaměstnanec autorské dílo vyprodukoval jako zaměstnanecké dílo nebo objednatel takového díla.¹⁰⁹

Jak již bylo zmíněno dříve, autorem může být pouze fyzická osoba, a proto je před uzavřením smlouvy rozhodné, zda disponuje způsobilostí k právním úkonům v plném rozsahu. Pokud by tomu tak nebylo, bylo by třeba uzavřít smlouvu se zákonným zástupcem. V těchto případech se využije občanského zákoníku - konkrétně obecných ustanovení v ust. § 7 až 9 a § 26 až 30 věnovaných zákonným zástupcům.

Subjektem autorské smlouvy na straně nabyvatele licence může být jak fyzická, tak i právnická osoba včetně státu.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ ust. § 50 odst. 2 aut. z.

¹⁰⁹ § 58 aut. z., odst. 1 a 7

¹¹⁰ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KRÍŽ, Jan. Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 232 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303

10.3 Význam zásady teritoriality u licenčních smluv, asimilační princip, kolizní normy

Ochrana práv k nemotným statkům je poskytována dle právního řádu státu, na jehož území dochází k užití díla. Toto teritoriální omezení je ale pro praxi poměrně nepraktické, protože velké množství autorských děl, třeba právě softwaru, mívá nadnárodní charakter, nezřídka s globální použitelností. I když jsou k překonání tohoto rozporu uzavírány mnohostranné mezinárodní smlouvy, tyto zdaleka nepokrývají celou problematiku.

Řešením při určování rozhodného autorského práva pro případ právních sporů tedy zůstává jen použití zmíněného principu teritoriality. Jeho užití předepisuje svým signatářům Bernská úmluva¹¹¹ a celý český autorský zákon je vybudován v souladu s touto zásadou a uplatní se na užití všech děl, k němuž dochází na našem území.

Ze zásady teritoriality vyplývá, že v případě ochrany autorského díla, resp. v našem případě počítačového programu, je uplatňována tzv. zásada „lex loci protectionis“. Význam této zásady spočívá v tom, že tato není odvislá od ochrany ve státě původu díla ani od státní příslušnosti osoby, která autorské dílo užila, ale určení podmínek, obsahu a způsobu ochrany autorským právem tradičně vychází z vnitrostátních předpisů státu, na jehož území se ochrana uplatňuje. Takovou úpravu však nelze spatřovat jako ideální, když je dle mého názoru omezen princip právní jistoty (nemusí být totiž vždy jisté, zda v tom či kterém státě dílo vůbec bude chráněno). Praktičtější řešením by tak bylo uplatňování práva dle státu původu autorského díla, tedy uplatňování zásady „lex loci origines“.¹¹² Předěšlo by se tak problému, kdy se s překročením státní hranice mění mimojiné například osoba nositele autorských práv, což představuje, zejména v otázkách šíření počítačových problémů, značný právní problém.

---

¹¹¹ u nás vyhlášena vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 133/1980 Sb., viz kapitola o mezinárodně právní úpravě problematiky

¹¹² ŠTĚDRONĚ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 69 - 71 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

S principem teritoriality také úzce souvisí i princip personality. Český autorský zákon rozlišuje v ust. § 107 dvě skupiny – státní občany České republiky¹¹³, na jejichž díla a umělecké výkony se vztahují stanovení aut. z. vždy, ať už bylo dílo zveřejněno či vytvořeno kdekoliv. Pak je zde druhá skupina osob – cizí státní příslušníci a osoby bez státní příslušnosti, na které se vztahuje autorskoprávní ochrana dle českého zákona je-li tak ujednáno v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů a není-li takových smluv, působí ustanovení aut. z. na tuto skupinu osob, je-li zaručena vzájemnost (jsou-li českým občanům poskytována stejná práva v druhém státě). Tímto je v aut. z. zakotven tzv. asimilační režim, vyplývající z mezinárodních smluv, dle kterého jsou smluvní státy povinny zacházet s příslušníky ostatních smluvních států jako se svými vlastními. Vyjma uvedeného se autorský zákon ještě vztahuje na díla autorů a výkony výkonných umělců, kteří nejsou státními občany České republiky, byla-li poprvé v ČR zveřejněna, nebo má-li zde autor či výkonný umělec bydliště.

V rámci určení rozhodného práva (zejména pro licenční smlouvy s cizím prvkem) je nutné vycházet ze zákona č. 97/1963 Sb., O mezinárodním právu soukromém ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMPS“). Pokud si účastníci smlouvy (buť i mlčky) nezvolí ve smyslu ust. § 9 ZMPS právo, jímž se mají řídit jejich vzájemné majetkové vztahy, je nutné určit právní řád, který odpovídá „rozumnému uspořádání“ daného právního vztahu¹¹⁴. Vráťm-li se k volbě práva, tato je omezena v závazkových vztazích (včetně spotřebitelských vztahů) na základě úpravy v Římské úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy - dle článku 5. odst. 2 této úmluvy nesmí být spotřebitel v důsledku volby práva zbaven ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení práva země, v níže má obvyklé bydliště (za podmínek uvedených v tomto odstavci).

Pokud si účastníci smlouvy rozhodné právo nezvolí a ani neexistují tzv. přímé normy, je nutné hledat řešení na základě kolizních norem – jak již bylo naznačeno výše, je nutné určit tzv. „rozumné uspořádání“ daného právního vztahu. Vzhledem k absenci licenčních smluv ve výčtu v ust. § 10 odst. 2 ZMPS bude na licenční smlouvy dopadat

¹¹³ z autorskoprávního pohledu jsou na roveň občanů ČR jsou ve smyslu čl. 18 Smlouvy o fungování Evropské unie postaveni i ostatní státní příslušníci EU – viz též Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 30. 6. 2005 ve věci C-28/04 *Tod's SpA and Tod's France SARL* proti *Heyraud SA*.

¹¹⁴ § 10 odst. 1 ZMPS

ustanovení § 10 odst. 3 ZMPS.¹¹⁵ Dalo by se tedy dovodit, že hraničním určovatelem pro případ licenčních smluv bude sídlo (bydliště) příjemce návrhu dle ust. § 10 odst. 3 ZMPS. V teorii se k této problematice objevuje názor, že rozumnější by bylo vycházet z určení sídla (bydliště) nabyvatele licence, případně že je vhodnější spíše přihlídnout k sídlu (bydlišti) poskytovatele licence. Osobně se kloním spíše k druhé variantě, neboť v případě šíření software prostřednictvím internetu by se poskytovatel licence mohl ocitnout v obtížném postavení, kdy by se jeho licenční vztahy řídily velkým množstvím různých právních řádů v závislosti na místě stažení programu.

Závěrem této podkapitoly je nutné upozornit na skutečnost, že všechna výše uvedená ustanovení neplatí bezvýhradně. Je třeba vždy zohledňovat, zda se účinky použití jiného právního předpisu nepřičí takovým zásadám společenského a státního zřízení ČR a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady dle ust. § 36 ZMPS trvat. Rovněž je nutné vzít v potaz imperativní (nutné použitelné) normy, kterými se řídí právní vztah – jde o předpisy, od nichž se dle práva toho kterého státu nelze odchýlit – u licenčních smluv pak jde zejména o předpisy z oblasti práva na ochranu spotřebitele ve smyslu ust. § 52 odst. 1 OZ.¹¹⁶

---

¹¹⁵ § 10 odst. 3 ZMPS: „*Jiné smlouvy spravují se zpravidla právním řádem státu, v kterém obě strany mají sídlo (bydliště); nemají-li sídlo (bydliště) v témže státě a uzavírá-li se smlouva mezi přítomnými, právním řádem místa, kde byla smlouva uzavřena; byla-li uzavřena mezi nepřítomnými, právním řádem sídla (bydliště) příjemce návrhu na uzavření smlouvy.*“

¹¹⁶ JUDR. MAISNER, Martin, Michal MGR. KŘIŽKA a Martin MGR. FLAŠKÁR. TERITORIALITA A KOLIZNÍ PROBLEMATIKA LICENČNÍCH SMLUV V IT. In: <i>www.epravo.cz</i> [online]. 2009, 25. 9. 2009 [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/teritorialita-a-kolizni-problematika-licencnich-smluv-v-it-58148.html>

11. Licenční smlouva k počítačovým programům

Počítačové programy patří mezi majetkové hodnoty, se kterými jejich autor, popřípadě autoři, mohou disponovat. Nejčastějšími právními dispozicemi bývá právě udělení licence a podlicence. Udělením licence v tomto případě myslíme udělení oprávnění k výkonu práva počítačový program užit (práva k užívání softwaru) další osobě, popř. osobám. Jde tedy o realizaci autorského majetkového práva. Podlicence potom představuje právo, které je odvozené od licence samotné a dovoluje užívat počítačový program dalším osobám v uživatelské řadě.

Základem pro licenční užívání počítačových programů jsou obecná ustanovení autorského zákona o licenční smlouvě tak, jak byla zmíněna na začátku této kapitoly. Samotná licence bývá v praxi buď obsažena v licenční smlouvě k užití počítačového programu, anebo je, což je častější, součástí licenčních podmínek (samotná licenční smlouva ale musí existovat vždy). Licenční podmínky bývají zahrnuty jak do smlouvy o zhotovení nového počítačového programu, tak i do dokumentu, se kterým musejí souhlasit tzv. koncoví uživatelé (nabyvatelé licence). Dokumentu pro koncové uživatele, který obsahuje i souhlas s licenčními podmínkami, říkáme EULA (End User Licence Agreement)¹¹⁷ – jde tedy o licenční smlouvu s koncovým uživatelem. V pozici takového koncového uživatele nebo zákazníka může být jakákoli fyzická i právnická osoba, včetně státu nebo jeho samosprávného celku.

11.1 Obsahové náležitosti softwarové licenční smlouvy

Každá licenční smlouva, zásadně jako dvoustranný právní úkon, musí ze zákona pod sankcí neplatnosti obsahovat základní náležitosti. Ty jsou pro právní úkony vyčteny v ust. § 37 a násl. občanského zákoníku. Pro samotný vznik licenční smlouvy pak obecně platí ust. § 43 a násl. občanského zákoníku s jistými nuancemi stanovenými v autorském zákoně v ust. § 46 odst. 5 a 6. Takovým rozdílem je např. možnost

---

¹¹⁷ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 42 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

směřovat projev vůle uzavřít smlouvu neurčitěmu okruhu osob nebo i konkludentní přijetí návrhu v nepřítomnosti oferenta.

11.1.1 Základní (esenciální) náležitosti licenční smlouvy:¹¹⁸

- *Specifikace druhu softwaru* - předmět licence (určení díla) musí být jednoznačně určen - nejčastěji názvem programu, popř. jeho verzí, naopak podrobné určení funkcionality není vyžadováno
- *Výslovné zakotvení práva na užití softwaru* - projev vůle poskytnout oprávnění musí z licence přímo a jednoznačně vyplývat; naopak jeho způsob užití není esenciální součástí – není-li určen, má se za to, že je možné dílo užit v takovém rozsahu a takovým způsobem, který je nutný k dosažení účelu smlouvy
- *Odměna za licenci, eventuálně její bezúplatnost* – s výjimkou případů uvedených v ust. § 49 odst. 2 aut. z. jde o obligatorní náležitost licenční smlouvy; u licence se zásadně předpokládá úplatnost - pokud by měla být bezúplatná, musí být tato skutečnost v licenci výslovně zmíněna, jinak se strany vystavují riziku neplatnosti celé smlouvy. Úplatné licenční smlouvy se liší také podle způsobu platby (jednorázově či opakovaně v rámci licenčních poplatků). Zpoplatňuje se vždy oprávnění díla užit, nikoliv užití samotné – v praxi jde například o stažení upgradu daného programu nebo poskytnutí podlicence.

Vyjma těchto tří taxativně určených obligatorních znaků autorskoprávní licenční smlouvy jsou ostatní náležitosti stanoveny autorským zákonem pouze dispozitivně, tedy použijí se, není-li sjednáno jinak.

11.1.2 Fakultativní náležitosti licenční smlouvy¹¹⁹:

- *Stanovení způsobu užití díla* – v ust. § 46 odst. 1 je uvedeno, že „*Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit*“

¹¹⁸ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 45 a n. s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

¹¹⁹ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 45 a n. s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

(licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití...“ – demonstrativní výčet způsobů užití nám překládá ust. § 12 odst. 4; přestože je vhodné v licenční smlouvě uvést, jakým způsobem může být dílo užíváno, pakliže takové ustanovení není, má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití, jak je to nutné k dosažení účelu smlouvy (srov. ust. § 50 odst. 2 aut. z.)

- *Stanovení rozsahu licence* (míněno časový, množstevní a územní rozsah licence) – stejně jako u stanovení způsobu užití licence platí, že není-li ve smlouvě sjednán užití, má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy¹²⁰ V ust. § 46 odst. 1 aut. z. se výslovně mluví o rozsahu omezeném a neomezeném s tím, že dále můžeme pojmově dělit rozsah užití ve smyslu ust. § 50 odst. 1 aut. z. na:
  - množstevní rozsah
    - při jeho určení je nutno brát v úvahu samotnou možnost nabyvatele licenci v takovém rozsahu využít (poskytovatel licence má totiž možnost v případě nevyužívání od smlouvy částečně odstoupit); jde-li o absenci ustanovení množstevním obsahem, platí vyjma již zmiňovaného ust. § 50 odst. 2 i ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) aut. z., dle kterého nestanoví-li smlouva jinak (nevyplývá-li jinak z jejího účelu) má se za to, že množstevní rozsah licence je omezen na množství, které je obvyklé u daného druhu díla a způsobu užití
  - časový rozsah
    - stanoví dobu užívání licence (i neomezenou) – není-li určen, nelze však předpokládat, že jde o užití neomezené – ze zákona totiž platí omezení na dobu obvyklou, nikoliv však na dobu delší než jeden rok od poskytnutí licence, resp. od předání díla, došlo-li k němu později¹²¹; časový rozsah však nelze ztotožňovat s dobou trvání licenční smlouvy – licence totiž může skončit i před zánikem licenční smlouvy

---

¹²⁰ srov. ust. § 50 odst. 2 aut. z.

¹²¹ ust. § 50 odst. 3 písm. b)

- v případě určení hraničního časového rozsahu licence lze mít za to, že ten je omezen dobou trvání majetkových práv autora ve smyslu ust. § 27 aut. z., poté se totiž dílo stává volným dle ust. § 28 aut. z.
- územní rozsah
  - není-li ten výslovně uveden, má se v souladu s ust. § 50 odst. 3 písm. a) za to, že je licence udělena pro území České republiky. Výslovně však může být uveden také jiný územní rozsah licence - například omezený na území EU nebo zcela bez omezení.

Vyjma rozsahů výslovně zmíněných v ust. § 50 odst. 1 můžeme rozlišovat např. i:

- *věcný rozsah* – tj. jakékoliv jiné omezení, které je dostatečně technicky a hospodářsky odlišitelné; v případě absence je v tomto smyslu omezen rozsah s ohledem na účel poskytnutí licence v souladu s ust. § 50 odst. 2 aut. z.¹²²
- Určení licence jako výhradní nebo nevýhradní
- Ustanovení o licenčních podmínkách k upgradům programu
- Podmínky zániku licence při neuhrazení licenčních poplatků (sem patří i možnost zablokovat uživateli přístup k programu tzv. vzdáleným přístupem - toto je však možné jen v případě, že je tato varianta výslovně v licenci zmíněna)
- Ujednání o právu na udělení podlicence a možnosti převést právo licence na dalšího uživatele
- Ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným softwarem
- Pravidla pro zacházení se softwarem po zániku licence (například povinnost zničit kopie nebo je vrátit poskytovateli)
- Upozornění na povinnou aktivaci softwaru (aktuální především u počítačových programů prodávaných na CD, tzv. krabicový software)
- Ustanovení o omezení nabyvatele k zásahům do softwaru a ohrožení licenční politiky poskytovatele licence (ustanovení důležité z pohledu poskytovatele licence).

---

¹²² TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 481, 482 ISBN 978-80-7179-608-4.

11.2 Základní druhy softwarových licencí dle obsahu licenční smlouvy

Práva a povinnosti, stanovené v licenční smlouvě k užití počítačového programu, jsou určující pro způsob zacházení se software a dle tohoto hlediska je také možné počítačové programy rozdělit na Open source software, shareware, freeware, tzv. proprietární software a jiné druhy.¹²³

11.2.1 Open source softwarová licence

Jde o takové programy, které je možné šířit se zachováním určitých práv pro nabyvatele licence. Ačkoliv licenci k takovému programu můžeme získat úplatně i bezplatně, vždy máme právo program dále kopírovat, měnit, a také jej prodávat nebo darovat.¹²⁴ Takový program má otevřený zdrojový kód, který je legálně dostupný a za splnění určitých podmínek je možné jej využívat či upravovat.¹²⁵ Open Source Initiative na svých stránkách výslovně uvádí, že open source neznamená jen přístup ke zdrojovému kódu, zároveň musí být splněny i následující kritéria¹²⁶:

- bezplatná redistribuce – licence nesmí zakazovat žádné straně prodej nebo poskytnutí softwaru; zároveň licence nesmí ukládat žádný poplatek za takový prodej
- zdrojový kód – tento musí být poskytnut, resp. musí být jasně uvedeno, kde se dá kód zdarma stáhnout – zdrojový kód musí být v takové formě, aby byl nabyvatel licence schopen jej modifikovat a není povoleno, aby byl kód záměrně zveřejněn nesrozumitelný
- odvozená díla – licence musí umožnit modifikovat a pozměňovat dílo a stejně tak jej zveřejnit za stejných podmínek, pod jakými původní licenci nabyt

¹²³ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 75 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

¹²⁴ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Open Source software ve veřejné správě a soukromém sektoru*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 17 s. ISBN 978-80-247-3047-9.

¹²⁵ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 76 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

¹²⁶ Open Source Initiative. THE OPEN SOURCE INITIATIVE (OSI). <i>Opensource.org</i> [online]. 2013 [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://opensource.org/docs/definition.php>

- integrita autorova zdrojového kódu – licence může omezit distribuci zdrojového kódu pouze za předpokladu, že licence umožňuje vydávání záplat - tzv. „patches“, které lze použít k úpravě této verze; musí však být výslovně povoleno šíření programu přeloženého ze změněného zdrojového kódu
- zákaz diskriminace osob a skupin
- zákaz diskriminace na poli užití – licence nesmí nikomu zakazovat vytvářet program k určitému účelu – např. k podnikání nebo genetický výzkum
- šíření licence – práva spjatá s programem musí platit pro všechny, komu je program redistribuován bez nutnosti dalších smluvních ujednání
- licence nesmí být specifická jen pro určitý produkt – práva spjatá s programem nesmí záviset na tom, aby byl program částí určitého softwarového balíčku – pokud je program extrahován a je šířen v souladu s licencí, mají všichni, k nimž se program dostane stejná práva jako ti, k nimž se program dostane jako součást softwarového balíčku
- licence klást omezení jinému software – licence nesmí ukládat zákazy i jiným programům, které jsou distribuovány společně s licencovaným programem (např. nesmí trvat na tom, aby ostatní programy distribuované na stejném médiu byly také open source)
- licence musí být technologicky neutrální – žádné ustanovení nesmí být závislé na určité technologii

Často je pojem open source software zaměňován s pojmem „free software“¹²⁷, pojem open source je však širší – obecně lze říci, že každý open source program je free

---

¹²⁷ Podle Free Software Foundation, Inc. – musí být splněny 4 podmínky – svoboda spustit program za jakýmkoliv účelem, svoboda studovat jak program pracuje (předpokladem je přístup ke zdrojovému kódu), svoboda redistribuovat kopie, svoboda vylepšovat program a zveřejňovat zlepšení (předpokladem je přístup ke zdrojovému

software, nikoliv každý free software je open source. Přestože rozdíly mezi oběma jsou spíše ideologické a běžně se oba pojmy používají jako synonyma, jako příklad odlišení lze uvést např. to, že u free softwaru může nabyvatel měnit zdrojový kód bez toho, aniž by byl poté povinen kód zveřejnit - Open Source software tento požadavek neobsahuje, tj. v podmínkách může být podobná povinnost zveřejnění uložena.¹²⁸ Jako nejznámější příklad free software licence bych uvedla GNU General Public License, GNU GPL.

Podobná volnost, jakou v sobě skrývají open source a free software programy, s sebou nese jak množství výhod, tak i úskalí. Na jedné straně jsou chyby programu snáze dohledány a možnost opravy je širší, na druhou stranu takových chyb velmi snadno mohou zneužít útočníci.

11.2.2 Freeware

Tento pojem je nutné zásadně odlišovat od pojmu free software, který je vysvětlen výše. V případě freeware jde o program, který je distribuován vždy zdarma a je možno jej i zdarma šířit. Šíření za úplatu je vyloučeno.¹²⁹ K freeware také nejsou dodávány zdrojové kódy a není možné jej upravovat. Jde vlastně o udělení bezúplatné licence na časově neomezenou dobu. Program je však i nadále chráněn autorskými právy a nelze jej považovat za volné dílo ve smyslu ust. § 28 odst. 1 aut. z. V licenčních podmínkách často bývá omezen rozsah užití díla, nejtypičtěji na užití pro nepodnikatelské účely.

11.2.3 Shareware

Podobně jako u freeware jde o bezúplatné udělení licence – bezúplatnost se však vztahuje pouze k okamžiku distribuce programu. Licence bývá omezena časově či funkčně a v případě, že se nabyvatel licence rozhodne program dále používat (zpřístupnit skryté programy apod.), musí zaplatit licenční poplatek.

---

kódu) - GNU Operating system: Definice svobodného software. FREE SOFTWARE FOUNDATION, Inc. Www.gnu.org [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>

¹²⁸ JUDR. AUJEZDSKÝ, Josef. Open source software. <i>Www.root.cz</i> [online]. [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/open-source-software/>

¹²⁹ ŠTĚDRŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 14 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

Shareware program bývá často zpřístupňován prostřednictvím sítě Internet a jeho výhoda spočívá v možnosti si nejprve program vyzkoušet předtím, než za něj koncový uživatel zaplatí.¹³⁰ Program je opět chráněn autorskými právy, nelze jej považovat za volné dílo a není povoleno do něj zasahovat.

11.2.4 Proprietární software

Rozdíl od Open source software spočívá v míře práv a svobod koncového uživatele – u proprietárního software je výrazně nižší, když program je dodáván jen ve formě binárního kódu bez přístupu ke kódu zdrojovému a možnost vlastních úprav či dalšího šíření, včetně některých způsobů užívání, je zásadně vyloučena.¹³¹

11.3 Výhradní a nevýhradní licence

Pokud se poskytovatel smluvně zaváže k poskytnutí výhradní licence, není-li sjednáno jinak sám už nemůže software užívat a ani k němu poskytovat další licence. Stejně tak v souladu s ust. § 41 aut. z. ztrácí autor ve prospěch nového nabyvatele částečně aktivní legitimaci při ochraně svých autorských práv.

Logicky se výhradních licencí užívá zejména v případě vývoje konkrétního počítačového programu na míru zákazníkovi. Výhradní licence musí mít pod sankcí neplatnosti vždy písemnou formu¹³² (nicméně i do této oblasti už dorazila jistá smluvní volnost a stačí uzavřít výhradní licenční smlouvu i přes e-mail nebo webové rozhraní výrobce počítačových programů s odkazem na ust. § 40 odst. 4 OZ). Poskytnutí výhradní licence další osobě je sankcionováno neplatností smlouvy.¹³³ Že jde o výhradní licenci, musí být vždy zjevně patrné ze smlouvy či ze zákona nebo jiného zvláštního předpisu, jinak se má za to, že jde o licenci nevýhradní.¹³⁴

S udělením výhradní licence je, jak již uvedeno výše, spojena i povinnost nabyvatele takovou licenci využít. Pokud se tak nestane, nebo se tak děje nedostatečně,

---

¹³⁰ ¹³⁰ ŠTĚDRŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 13, 14 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

¹³¹ ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Open Source software ve veřejné správě a soukromém sektoru*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 17 s. ISBN 978-80-247-3047-9.

¹³² ust. § 46 odst. 4 aut. z.

¹³³ ust. § 47 odst. 5 aut. z.

¹³⁴ ust. § 47 odst. 1 aut. z.

má autor právo odstoupit od smlouvy.¹³⁵ Důvodem je ochrana ekonomických zájmů autorova softwaru, který už nemůže po udělení výhradní licence, na díle profitovat jinak, než prostřednictvím účasti na ziscích nabyvatele. Samozřejmě ustanovení o této povinnosti je dispozitivní a je možné ji dohodou stran vyloučit – v tom případě by licence pouze k užití opravňovala.

Naopak udělení nevýhradní licence poskytovatele neomezuje v dalším nakládání s počítačovým programem. Může jej i nadále užívat pro své potřeby a udělovat další licence. Zde není nutná písemná forma. Nevýhradní licence většinou nebývají zrušeny následným udělením výhradní licence - nabyvatel výhradní licence většinou musí strpět užívání softwaru nabyvatelem dříve uzavřené nevýhradní licence.¹³⁶

11.4 Způsoby uzavření licenční smlouvy k softwaru

K uzavření licenční smlouvy je pochopitelně oprávněn jen ten, kdo disponuje právem výkonu autorských majetkových práv k danému softwaru. Jak již bylo zmíněno, písemnou formu vyžaduje jen forma uzavírání licence výhradní. Přesto zůstává většinou písemná forma zachována i v případě nevýhradních licencí - z důvodu právní ochrany při zneužití, překročení pravomoci nabyvateli licence a také v rámci ochrany nabyvatele před vadami způsobenými vadným softwarem.

Pro počítačové programy je typické uzavírání licenčních smluv na dálku, tzv. distančně. Umožňuje to ust. § 46 odst. 6 aut. z. s přiměřeným použitím ustanovení § 53 odst. 1 občanského zákoníku pro spotřebitelské smlouvy

V praxi jde o tyto specifické formy uzavření smluv na dálku:¹³⁷

- konkludentní uzavření smlouvy otevřením obalu při koupi softwaru na hmotných nosičích - tzv. *shrink-wrap* způsob uzavření.

---

¹³⁵ ust. § 53 odst. 1 aut. z.

¹³⁶ JANSA, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 42, 43 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

¹³⁷ JANSA, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 51 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

- uzavření smlouvy odkliknutím souhlasu s licenčními ujednáními stran - v současné době nejpoužívanější forma, tzv. *click-wrap*. Licenční podmínky musí být jasně na stránce dohledatelné, například proklikem.
- uzavření licenční smlouvy prostřednictvím internetové stránky poskytovatele licenční smlouvy. Na takové stránce musí být licenční smlouva dobře viditelná, přičemž k uzavření většinou dochází stažením softwaru ze stránky, tedy podle ust. § 46 odst. 6 aut. z.. Této formě říkáme *browse-wrap*. Je uživatelsky nejrychlejší, což často svádí k nepřčtení licenčních podmínek, což se nemusí vyplácet, například v případě softwaru ke správě fotografií - může se stát, že uživatel takového programu dává nevědomky souhlas k šíření soukromých dat.

V některých případech je možné uzavřít licenci všemi uvedenými způsoby - přednost má potom ta forma, která byla zvolena jako první.

11.5 Dispozice se softwarovou licenci

V rámci licenční smlouvy je možné sjednat různé způsoby dispozice s licenci. Zákon výslovně vyjmenovává dva hlavní způsoby - poskytnutí podlicence a postoupení licence, nicméně v praxi se můžeme setkat i s dalšími.

11.5.1 Poskytnutí podlicence

Je možné, jen pokud k tomu poskytovatel licence udělí souhlas - a to buď v rámci licenční smlouvy samotné, nebo samostatně. Poskytnutí podlicence představuje poskytnutí uživatelských práv k počítačovému programu nabyvatelem licence nabyvateli podlicence, nikoliv však v rozsahu větším, než ve kterém má nabyvatel práva dle licence sám. Se zánikem licence, ke které je podlicence vázána, zaniká automaticky i podlicence. Tím může vyvstat například problém s odpovědností za škodu - a tak by vždy měla podlicenční smlouva zahrnovat i řešení pro podobné případy. Poskytnutím podlicence se nic nemění na právním postavení poskytovatele původní licence.

Nabyvatel podlicence může dále poskytnout další podlicenci, opět jen se souhlasem původního poskytovatele licence.¹³⁸

11.5.2 Postoupení licence

Také k postoupení licence třetí osobě je třeba výslovného souhlasu poskytovatele původní licence.¹³⁹ Souhlas může být i následný, nicméně není-li následný souhlas dán, jde o postoupení licence neplatné. Po formální stránce je nezbytná písemná forma (mimo poskytnutí výhradní smlouvy), ale pro účely případných sporů je vždy praktičtější takovou formu zachovat. Dochází zde totiž ke změně osoby nabyvatele licence - původní nabyvatel svá práva k danému softwaru postoupením licence ztrácí. Postoupit lze opět jen licenci v rozsahu, v jakém byla nabyta.¹⁴⁰ O postoupení licence je vždy třeba vyrozumět původního poskytovatele, i když samotná platnost postoupení zůstává nesplněním informační povinnosti nedotčena¹⁴¹

11.5.3 Zástava licence

Je dalším příkladem dispozice s licenci. Licence smí být předmětem zástavy jen v případě, že ji zastavuje vykonavatel majetkových autorských práv osobně. Jiné osoby tak mohou učinit jen v případě, že by jim to jako nabyvatelům licence licenční smlouva výslovně umožňovala.¹⁴²

11.6 Zánik licence a licenční smlouvy

Pro určení okamžiku zániku licence nebo licenční smlouvy, je nutné tyto dva pojmy zásadně rozlišovat. Jak již bylo uvedeno dříve, licence nemusí vždy zanikat spolu s licenční smlouvou, naopak se zánikem licenční smlouvy licence zaniká vždy. Obecně sice platí, že licence zaniká s licenční smlouvou, ale v praxi mohou nastat

¹³⁸ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 52, 53 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

¹³⁹ § 48 odst. 2 aut. z.

¹⁴⁰ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 53, 54 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

¹⁴¹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 505. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁴² TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 502. ISBN 978-80-7179-608-4.

případy, kdy k zániku dojde již v průběhu platnosti licenční smlouvy a smlouva poté upravuje jen některé povinnosti smluvních stran (např. povinnost zachovávat mlčenlivost).

Zánik licenční smlouvy může nastat několika způsoby. Může to být buď uplynutím lhůty, na kterou byla sjednána nebo z dalších důvodů výslovně uvedených v licenční smlouvě (například okamžikem nabytí licence k nové verzi daného programu atd.). Dále licenční smlouva může zaniknout z důvodu odstoupení od smlouvy z důvodu porušení smluvních povinností nebo z důvodů uvedených přímo v zákoně (například již zmiňované nevyužití výhradní licence nebo v případě dosud nezveřejněného díla z důvodu změny přesvědčení autora). Pro počítačové programy je stanovena výjimka pro odstoupení od licenční smlouvy v ust. § 66 odst. 7 aut. z., a to, že není možné odstoupit z důvodu změny přesvědčení autora.

Důvodem zániku licenční smlouvy však není smrt fyzické nebo zánik právnické osoby, které byla licence udělena. V takovém případě dochází k zániku jen tehdy, vylučuje-li výslovně licenční smlouva přechod práv a povinností z licenční smlouvy na právního nástupce. V případě zrušení právnické osoby bez právního nástupce však může být opět licence postoupena jen v případě, že to umožňuje licenční smlouva.¹⁴³

11.7 Odpovědnost za škodu způsobenou vadným softwarem

Ani u moderních počítačových programů nelze, přes veškerou snahu, zcela eliminovat chyby. V českém právním řádu nenajdeme žádnou výslovnou úpravu odpovědnosti za vady sekundárního předmětu plynoucí z licenční smlouvy. Jakési řešení této otázky nabízí úzus z angloamerického práva, kdy jsou do licenčních smluv velmi často vložena ustanovení, jimiž se poskytovatel zcela zříká zodpovědnosti jak za vady softwaru, tak i škody jím způsobené. Čím dál častěji se s tím ale setkáváme i u softwaru poskytovaného za úplatu, a s legalitou tohoto postupu nejsou zcela ztotožnění ani v samotných Spojených státech amerických, odkud tento způsob vypořádání odpovědnosti za vady softwaru pochází. Vzhledem k tomu, že software se často distribuuje do více zemí, bývá toto ustanovení zpřesněno ustanovením, které říká, že v

---

¹⁴³ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 51 a n. s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

případě, že v daném státě není možné "zříci" se odpovědnosti poskytovatele licence, má být provedena limitace odpovědnosti maximálně tak, jak to konkrétní právní řád umožňuje.¹⁴⁴

Podle českého práva by toto ustanovení mělo být absolutně neplatné dle ustanovení § 574 odst. 2 občanského zákoníku, podle kterého "*dohoda, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnosti teprve vzniknout, je neplatná.*" V otázkách odpovědnosti za škodu vycházíme z výslovné právní úpravy i bohaté judikatury, v případě odpovědnosti za vady softwaru ale máme situaci podstatně složitější. Otázkou zůstává, zda lze v tomto případě vycházet z ustanovení § 499 a násl. občanského zákoníku, které obsahují úpravu odpovědnosti za vadu věci. V případě softwaru poskytovaného za úplatu by to neměl být problém. Otázkou je, jak postupovat v případě bezúplatně poskytnutého softwaru - zde se naskýtá analogie s ustanoveními o odpovědnosti za vady u darované věci dle právní úpravy darovací smlouvy (§ 629 občanského zákoníku).¹⁴⁵

Zcela vyloučit nelze ani využití z. č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Nicméně vzhledem k dnešní kybernetické společnosti, lze očekávat, že se brzy prvních podobných případů v praxi dočkáme.

---

¹⁴⁴ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 73 a n. s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

¹⁴⁵ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 75 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

12. Ochrana software

Předchozí kapitoly byly věnovány podrobnější úpravě autorských práv k počítačovému programu. Na závěr považuji za vhodné shrnout obecně všechny prostředky (a to nikoliv jen autorskoprávní), které nabízí český právní řád k ochraně počítačového programu, a které jsou velmi rozmanité. Účelem následující kapitoly je představit jejich stručný průřez a shrnout jejich základní podstatu.

12.1 Ochrana dle autorského zákona

K ochraně dle autorského zákona postačí pouhé potencionální ohrožení práv k autorskému dílu. Tato koncepce vyplývá z ust. § 40 aut. z, který vypočítává práva, jichž se může autor počítačového programu domáhat v případě porušení nebo ohrožení jeho práv. Ke skutečné poruše tedy vůbec nemusí dojít.

Autor se po splnění podmínek v ust. § 40 aut. z. může u obecného soudu prostřednictvím žaloby domáhat:

- určení svého autorství
- zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva
- sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla ručeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě
- odstranění následků zásahu do práva
  - o to musí být přiměřené závažnosti porušení a je nutno přihlídnout k zájmům třetích osob

- poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu za zákonných podmínek
- zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora

Mimo výše uvedené může autor, který se úspěšně domohl svého práva u soudu, požadovat zveřejnění rozsudku na náklady odpůrce, přičemž soud má právo takovému požadavku vyhovět.

Samozřejmostí je rovněž právo na náhradu způsobené škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení – tato se pak řídí zvláštními právními předpisy (zejm. občanským zákoníkem). Aut. z. v tomto ohledu specificky upravuje pravidla pro stanovení výše náhrady škody a bezdůvodného obohacení, a to tak, že namísto skutečně ušlého zisku je možno domáhat se ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení dle aut. z. činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

V případě, že bylo jiné osobě autorem uděleno výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, nebo je-li toto oprávnění jiné osobě svěřeno zákonem, má právo domáhat se zákazu ohrožení práva, sdělení údajů, odstranění následků, zveřejnění rozsudku, náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení jen ta osoba, jejíž takto smluvně či zákonem nabyté právo bylo ohroženo nebo porušeno; práva autora, domáhat se jiných nároků zůstává nedotčeno.

Autorský zákon dále upravuje zvláštní typ autorskoprávního deliktu ve svém ust. § 45. Jde o delikt „Nebezpečí vyvolání záměny“ a dopustí se jej ten, kdo pro své dílo používá názvu nebo vnější úpravy již použitých jiným autorem pro dílo téhož druhu, jestliže by toto mohlo vyvolat nebezpečí záměny obou děl. Tento autonomní delikt existuje vedle deliktů nekalé soutěže ve smyslu obchodního zákoníku a není vyloučen jednočinný souběh obou.¹⁴⁶

¹⁴⁶ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 28-29 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

12.2 Ochrana počítačových programů dle obchodního zákoníku

K ochraně proti zneužití či ohrožení práv autora neexistují jen prostředky práva autorského. Protiprávním jednáním může rovněž dojít i k porušení obchodněprávních předpisů v oblasti ochrany hospodářské soutěže, resp. k porušení obchodního tajemství. Dojde-li k takové situaci, má oprávněná osoba nárok nejen na ochranu dle aut. z., ale též na ochranu dle ustanovení obchodního zákoníku.

12.2.1 Ochrana proti nekalosoutěžnímu jednání

Pojmové znaky jednání nekalé soutěže jsou:

- jednání v hospodářské soutěži/v hospodářském styku
- jednání je v rozporu s dobrými mravy soutěže
- jednání je způsobilé přivodit újmu soutěžiteli, spotřebiteli nebo dalšímu zákazníkovi

Dle ust. § 44 odst. 1 obchodního zákoníku se nekalá soutěž zakazuje. Obchodní zákoník pak v ust. § 45 an. demonstrativně vypočítává příklady nekalosoutěžního jednání.

Dle ust. § 53 obchodního zákoníku se ten, jehož práva byla nekalou soutěží alespoň ohrožena, může domáhat:

- aby se rušitel jednání zdržel a odstranil závadný stav
- požadovat přiměřené zadostiučinění za zákonných podmínek
- požadovat náhradu škody
- požadovat vydání bezdůvodného obohacení

Pro účely posouzení nekalosoutěžního jednání je nutno vycházet zejména z generální klauzule, v případě zákonem vymezených skutkových podstat je i na počítačový program třeba pohlížet jako na výrobek. Skutkové podstaty, k jejichž porušování ve vztahu k software dochází, jsou zejm. tyto:

Klamavá reklama

Jde o šíření údajů o vlastním nebo cizím podniku, výrobku či výkonu, které je způsobilé vyvolat klamnou představu a sjednat tak sobě či jinému v hospodářské soutěži prospěch na úkor jiných.¹⁴⁷

Příkladem klamavé reklamy z pohledu počítačového programu může být např. tvrzení, že „Náš software je nejprodávanější v České republice“.¹⁴⁸

Klamavé označení výrobků a služeb

Jde o takové označení, které je způsobilé vyvolat mylnou domněnku, že zboží či služby pocházejí z určitého státu, oblasti, místa nebo od určitého výrobce nebo vykazují zvláštní charakteristické znaky nebo zvláštní jakost.¹⁴⁹

Vyvolání nebezpečí záměny

Skutková podstata nekalosoutěžního jednání, spočívajícího ve vyvolání nebezpečí záměny, je upravena v ust. § 47 obchodního zákoníku a jedná se zejména o užití firmy/názvu osoby/označení podniku, již užívané jiným nebo napodobení cizích výrobků, obalů nebo výkonů, ledaže napodobitel učinil veškerá opatření, aby nebezpečí záměny vyloučil či omezil. Tato jednání zároveň musí být způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s jiným soutěžitelem.

Typickým příkladem by bylo, kdyby výrobce software označil svůj program jako „Nový Eset“, aniž by ten měl s původním programem cokoliv společného.

Parazitování na pověsti

Jde o „*využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele s cílem získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.*“¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ § 45 obchodního zákoníku

¹⁴⁸ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 30 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

¹⁴⁹ § 46 obchodního zákoníku

¹⁵⁰ § 48 obchodního zákoníku

Příkladem by byl samovolně vyřčený výrok „I Microsoft uznal, že náš produkt je pro něj jedinou závažnou konkurencí“.

Zlehčování

Dle ust. § 49 obchodního zákoníku jde o uvedení či rozšiřování údajů o poměrech, výrobcích nebo výkonech jiného soutěžitele, jestliže to je způsobilé soutěžiteli způsobit újmu a jestliže se v případě pravdivých údajů nejedná o nutnou obranu, ke které byl soutěžitel okolnostmi donucen.

Příkladem lze uvést výrok „Photoshop je pro masy, kdo chce ale poznat, jaké skutečné možnosti nabízí úpravy fotografií, použijte náš program!“

Srovnávací reklama

Je to taková reklama, která buď nepřímo identifikuje jiného soutěžitele nebo jeho zboží nebo služby, přičemž nesplňuje podmínky vypočtené v ust. § 50a obchodního zákoníku.

Pro počítačové programy je možno pro představu uvést výrok „*EKO-accounting je o polovinu dražší než Account-Pro – jasná valba*“¹⁵¹, když druhý zmíněný program umí spoustu funkcí navíc.

12.2.2 Ochrana obchodního tajemství

*„Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.“*¹⁵²

Obchodním tajemstvím tak může být veškeré know-how včetně dokumentace počítačového programu, pokud takové není běžně dostupné, podnikatel je adekvátně

---

¹⁵¹ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 31 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

¹⁵² § 17 obchodního zákoníku

ochraňuje a nelze se k nim v příslušné oblasti podnikání dostat, aniž by byly porušeny nekalousoutěžní či trestněprávní předpisy.

Dle ust. § 20 obchodního zákoníku náleží podnikateli právní ochrana jako v případě nekalé soutěže. Nadto je ochrana poskytována i trestněprávními předpisy, zejm. ustanovením § 255 trestního zákoníku o trestném činu Zneužití informace a postavení v obchodním styku.

12.3 Ochrana počítačového programu s využitím institutů průmyslových práv

Možnost ochrany autorského díla nabízejí mimo jiné i instituty průmyslových práv – patenty. Ty se udělují na vynálezy, které jsou nové a jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné.¹⁵³

I když často dochází ke směřování patentů a autorských práv, je nutné tyto zásadně odlišovat, když pro patent je podstatná samotná myšlenka, která je pro autorské právo v ust. § 65 aut. z. výslovně vyloučena. Pro autorské právo je naopak zásadní až konkrétní realizace. Jde-li o patentovatelnost počítačových programů, ta je obecně vzato dle čl. 52 odst. 2 písm. c) Evropské patentové úmluvy¹⁵⁴ vyloučena. Tuto úpravu přejal i zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích v ust. § 3 odst. 2 písm. c), dle kterého se za vynálezy nepovažují zejména programy počítačů. Dle rozhodnutí Senátu o přihlášce IBM (International Business Machines Corporation) ve věci T 1173/97 však ani počítačový program není zásadně vyloučen z patentovatelnosti, pokud jeho účinek v rámci použití přesahuje běžnou interakci mezi programem a počítačem.¹⁵⁵ Toto rozhodnutí však narušilo právní jistotu v oblasti patentovatelnosti počítačových programů, když tato interpretace je v přímém rozporu s citovaným ust. čl. 52 odst. 2 Evropské patentové úmluvy.

---

¹⁵³ ŠTĚDRŮN, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 55 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

¹⁵⁴ Úmluva o udělování evropských patentů z 5. října 1973, revidovaná aktem revidujícím článek 63 EPÚ ze 17. prosince 1991 a Revizním aktem EPÚ z 29. listopadu 2000

¹⁵⁵ „A computer program product is not excluded from patentability under Article 52(2) and (3) EPC if, when it is run on a computer, it produces a further technical effect which goes beyond the "normal" physical interactions between program (software) and computer (hardware)“

O posílení právní jistoty se pokusila navrhovaná Evropská komisem návrhem 2002/0047¹⁵⁶ na směrnici o patentovatelnosti počítačem implementovaných vynálezů, tyto snahy se však ukázaly jako neúspěšné a směrnice nebyla nikdy přijata. Nadále tedy není jasné, zda na základě různých interpretací skutečně dojde nebo nedojde k udělení patentu.

12.4 Správněprávní prostředky ochrany počítačových programů

Tyto jsou obsaženy v ust. § 105a až 105c aut. z. Fyzická osoba se dle aut. z. dopustí přestupku, resp. právnická osoba či podnikající fyzická osoba správního deliktu tím, že:

- neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi
- neoprávněně zasahuje do práva autorského vyjmenovanými způsoby
- jako obchodník účastní se prodeje originálu uměleckého díla nesplní oznamovací povinnost dle ust. § 24 odst. 6 aut. z.

Vyjma přestupků a správních deliktů vyčtených v ust. § 105a-105c aut. z., obsahuje autorský zákon i další instituty, zajišťující autorskoprávní ochranu. Jde zejména o instituty zakotvené v ust. § 42 a 42a aut. z., umožňující autorovi obrátit se v určitých případech na celní orgány a orgány vykonávající statistickou službu a dále instituty, přiznávající celním úřadům pravomoci při výkonu dohledu a kontroly podle zvláštních právních předpisů.

12.5 Trestněprávní ochrana počítačových programů

Trestní zákoník vypočítává několik skutkových podstat, souvisejících s ochranou počítačových programů. Jde zejména o

---

¹⁵⁶ Patentability and Democracy in Europe. [online]. 16.8.2004 [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://eupat.ffii.org/papri/eubsa-swp0202/index.en.html>

- Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací dle ust. § 230 trestního zákoníku
- Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat dle ust. § 231 trestního zákoníku
- Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti dle ust. § 232 trestního zákoníku
- Porušení chráněných průmyslových práv dle ust. § 269 trestního zákoníku
- Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle ust. § 270 trestního zákoníku a
- Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle ust. § 248 trestního zákoníku

13. Závěr – úvahy de lege ferenda

Problematika autorskoprávní ochrany počítačových programů se stále potýká s různými nedostatky. Jak již bylo zmíněno dříve, výhodou a zároveň úskalím celé autorskoprávní ochrany je absence legální definice počítačového programu. Je sice možné flexibilně reagovat na nové technologie, na druhou stranu pro vývojáře chybí právní jistota zda, a jakým způsobem bude jejich dílo chráněno.

Za úplně ideální nepovažují ani asimilaci počítačového programu k literárním dílům. Sice je autorskoprávně chráněn sám zdrojový kód jako objektivně vnímatelná podoba software, avšak lze spatřovat jako jistou nespravedlnost (což je obecně možno vztáhnout pro veškerá díla z podstaty s přihlédnutím ke konstrukci ust. § 2 odst. 6 aut. z.) v tom, že kreativita programátora, tedy to, jak důmyslně různé funkcionality do programu zakomponuje, autorskoprávně chráněna není, když každý může program „okopírovat“ s použitím vlastních tvůrčích postupů. Tato skutečnost pak může na vývojáře působit značně demotivačně a ti mohou v konečné fázi jen čekat, co ostatní vymyslí, aby to sami do svého programu zapracovali. Úplnou ochranu proti tomuto pak nepředstavuje ani případná patentová ochrana, když jsou v současné době patentové úřady přímo zahlceny různými přihláškami a není takřka možné porovnávat každý jednotlivý software s dosud existujícím seznamem. K vypořádání se s tímto problémem by dle mého názoru bylo nutné úplně odhlédnout od tradičních institutů autorskoprávní ochrany a zvážit zavedení nového specifického modelu sui generis, který by pokud možno na nadnárodní úrovni chránil i motivoval potencionální tvůrce k dalšímu vývoji, jak bylo v 80. letech minulého století navrženo WIPO.

V oblasti úvah de lege ferenda bych se také zaměřila na přesnější úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou vadným software i okamžiku vzniku ochrany přípravných koncepčních materiálů.

Úplně nakonec lze shrnout, že celé pojetí autorskoprávní ochrany klade významné nároky na informovanost subjektů ohledně jejich práv a stejně vysoké jsou

požadavky kladené na kvalitu smluvní úpravy jejich vztahů. Otázkou zůstává, zda je vůbec možné vždy a v každé situaci takové nároky požadovat.

Resumé

Tato práce se zabývá úpravou autorskoprávní ochrany počítačových programů. Jejím cílem bylo popsat v základních rysech účinnou právní úpravu ochrany počítačových programů v České republice, neboť se jedná o velmi aktuální a dynamické téma, jehož se dotýká náš každodenní život. Práce je členěna celkem do dvanácti kapitol, kde stěžejní část lze spatřovat v desáté a jedenácté kapitole.

V úvodní kapitole vymezují nutnost autorskoprávní ochrany počítačových programů a vytyčují cíle této práce. V následující kapitole shrnuji pokusy definovat počítačový program i to, proč není zcela vhodná doslovná definice. Třetí kapitola je pak zaměřena na základní pojmy prolínající autorské právo a podmínky pro to, aby byl výtvar považován za dílo ve smyslu autorského zákona. Následuje nástin mezinárodní regulace a historie autorskoprávní ochrany počítačových programů. Šestá kapitola je pak už zaměřena přímo na postavení počítačového programu v oblasti autorského práva, která pomáhá znázornit odlišnosti od autorského díla v obecném smyslu. Sedmá a osmá kapitola se pak zabývá vznikem a obsahem autorských práv, přičemž jsem se zejména zaměřila na rozbor práv majetkových. Následoval výčet výjimek z výlučných autorských práv, jejichž úprava je dle mého názoru podle aktuálně platné legislativy poměrně obsáhlá. Jádro práce je pak postaveno na úpravě licenčních smluv v kapitole č. 10 a 11, a předposlední kapitola souhrnně vyjmenovává možnosti našeho právního řádu k ochraně počítačového programu.

Samotný závěr je věnován úvahám o některých problémech současné úpravy i souhrnu celého konceptu této práce.

Diploma thesis summary

The topic of my diploma thesis is Copyright legal protection of computer programs. The purpose of my thesis is to describe in basic features the current regulation of this item in Czech republic.

This thesis is composed of twelve chapters, where the crucial part can be found in chapter ten and eleven.

Introductory Chapter emphasizes necessity of copyright legal protection of computer programs. Next chapter summarizes efforts for definition of computer program and also includes reasons, why the exact literal definition is not very convenient. Third chapter defines basic terminology, that we can find crosswise copyright; it also enumerates requirements for the authors work to be under copyright legal protection. Following chapter contains an outline of international treaties and history of computer programs.

Sixth chapter concentrates on the role of computer program in the area of copyright and helps to distinguish the difference between computer program and any other author's craft. Seventh and eight chapter provides information about creation and content of the copyright, which is followed by the list of exceptions of exclusive copyright law.

The main aim of my thesis is based in the issues of licensing agreements in chapter n. 10 and 11. Penultimate chapter focuses on the possibilities of Czech law to protect computer programs. Conclusion is devoted to considerations of some of the problems in current copyright law regulation and also to the summary of this thesis.

Seznam použité literatury a pramenů

Mezinárodní smlouvy

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (dále jen „Bernská úmluva“)

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „TRIPS“)

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací z 26. října 1961 (dále jen „Římská úmluva“)

Všeobecná úmluva o autorském právu z 6. 9. 1952

World Intellectual Property Organization Copyright Treaty - Smlouva WIPO o právu autorském

World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty - Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech

Předpisy evropského práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen „směrnice 2001/29/ES“)

Směrnice 2009/24/ES - Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (dále jen „směrnice 2009/24/ES“)

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991 o právní ochraně počítačových programů (dále jen „směrnice 91/250/EHS“)

Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (dále jen „směrnice 93/98/EHS“)

Zpráva Komise o implementaci a výsledcích směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů

Smlouva o fungování Evropské unie

Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980

Úmluva o udělování evropských patentů z 5. října 1973, revidovaná aktem revidujícím článek 63 EPÚ ze 17. prosince 1991 a Revizním aktem EPÚ z 29. listopadu 200

Zákony

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“)

Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“ nebo „aut. z.“)

Zákon č. 40/1960 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“)

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“)

Zákon č. 618/2003 Z.z, o autorském práve a práвах súvisiacich s autorským právom

Zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMPS“)

Odborná literatura

ČERMÁK, Jiří. Internet a autorské právo. Vyd. 1. Praha: Linde Praha, 2001, 195 p. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 80-720-1295-9.

HENDRYCH, Dušan. Právní slovník: komentář a předpisy související. 3., podstatně rozš. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika a KRÍŽ, Jan. *Občanské právo hmotné: komentář a předpisy související*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2007, 215 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-807-3572-303.

CHALOUPKOVÁ, Helena. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xii, 640 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5.

JANSA, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 340 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-251-3458-0.

KRÍŽ ..., Jan... Autorský zákon: komentář a předpisy související. 2., aktualizované vyd., podle stavu k 1.9.2005. Praha: Linde, 2005, xii, 640 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-807-2015-467.

KNAP, K.; KUNZ, O. Mezinárodní právo autorské. Praha : Academia, 1981. 495 s.

MAISNER, Martin. Základy softwarového práva: komentář a předpisy související. Vyd. 1. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 339 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

MATZNER, Jiří. Právní úprava počítačového programu z pohledu autorského práva: komentář a předpisy související. Vyd. 1. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Ostrava: Key Publishing, 2010, 78 s. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-808-7255-407.

SKLENÁK, Vilém. Data, informace, znalosti a Internet: komentář a předpisy související. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2001, xvii, 507 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9409-0.

SMEJKAL, Vladimír. Právo informačních a telekomunikačních systémů. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001, xxiv, 542 s. ISBN 80-717-9552-6.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, 199 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Open Source software ve veřejné správě a soukromém sektoru*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 124 s. ISBN 978-80-247-3047-9.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. Autorský zákon: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xviii, 971 p. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 80-717-9608-5.

Internetové zdroje

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským. In: [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://www.autorskaprava.cz/duvodova_zprava_az.htm

Algoritmus. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 9.9.2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Algoritmus>

Interoperabilita. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 23.3.2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Interoperabilita>

Preamble. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 20.3.2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Preamble>

JUDR. AUJEZDSKÝ, Josef. Úvod do právní ochrany počítačových programů - díl 1. In: <i>Elaw.cz: Právní portál</i> [online]. 2010, 12.9.2010 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/cs/pravo-it/281-uvod-do-pravni-ochrany-pocitacovych-programu-dil-1.html>

26. duben – Světový den duševního vlastnictví. In: Wwww.mkcr.cz: Oficiální stránky Ministerstva kultury ČR [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/zahranicni-vztahy-a-EU/odbor-zahranicni/mezinarodni-organizace/Den_dusevniho_vlastnictvi-WIPO.pdf

International IP Protection of Software - WIPO. In: Wwww.wipo.int: Oficiální stránky Světové organizace duševního vlastnictví [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/wipo_ip_cm_07/wipo_ip_cm_07_www_82573.doc

JUDR. MAISNER, Martin, Michal MGR. KŘIŽKA a Martin MGR. FLAŠKÁR. TERITORIALITA A KOLIZNÍ PROBLEMATIKA LICENČNÍCH SMLUV V IT. In: <i>Wwww.epravo.cz</i> [online]. 2009, 25. 9. 2009 [cit. 2013-09-15].

Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/teritorialita-a-kolizni-problematika-licencnich-smluv-v-it-58148.html>

GNU Operating system: Definice svobodného software. FREE SOFTWARE FOUNDATION, Inc. Www.gnu.org [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>

JUDR. AUJEZDSKÝ, Josef. Open source software. *Www.root.cz* [online]. [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/open-source-software/>

Open Source Initiative. THE OPEN SOURCE INITIATIVE (OSI). *Opensource.org* [online]. 2013 [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://opensource.org/docs/definition.php>

Patentability and Democracy in Europe. [online]. 2004 [cit. 2013-09-15]. Dostupné z: <http://eupat.ffii.org/papri/eubsa-swpat0202/index.en.html>

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. listopadu 2005, sp. zn. 5 Tdo 765/2005

Rozsudek třetího senátu Soudního dvora ze dne 16. prosince 1999 ve věci T-198/98 Micro Leader Business v. Commission of the European Communities

Rozsudek třetího senátu Soudního dvora z 22. 12. 2010, ve věci C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury

Stanovisko generálního advokáta Yvese Bota přednesené dne 24. dubna 2012 ve věci C-128/11 - Axel W. Bierbach, insolvenční správce společnosti UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.

Rozsudek Velkého senátu Soudního dvora ze dne 3. července 2012 ve věci C-128 v řízení UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.,

Rozsudek třetího senátu Soudního dvora ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05 Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) proti Rafael Hoteles SA,

Rozsudek třetího senátu Soudního dvora ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-135/10 Società Consortile Fonografici (SCF) proti Marcu Del Corsovi

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 30. 6. 2005 ve věci C-28/04 Tod's SpA and Tod's France SARL proti Heyraud SA

Rozhodnutí Senátu o přihlášce IBM (International Business Machines Corporation) ve věci T 1173/97 ze dne 1. 7. 1998

Další zdroje

Sdělení č. 191/1995 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském č. 33/2002

Klíčová slova: autorské právo, počítačový program, licenční smlouva

Key words: copyright, software, licence agreement